

Van : college van burgemeester en wethouders
Datum : 11 juni 2013
Portefeuillehouder(s) : wethouder Duindam
Portefeuille(s) : Milieu- en duurzaamheid
Contactpersoon : M. Scholten/F. Kers
Tel.nr. : 8429
E-mailadres : m.scholten@odru.nl of kers.f@woerden.nl

Onderwerp:

Beheerplan van Natura 2000-gebied Nieuwkoopse plassen De Haeck, voortgang Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) en vergunningverlening

---

Kennisnemen van:

Het beheerplan van Natura 2000-gebied Nieuwkoopse plassen De Haeck, opgesteld door provincie Zuid-Holland, is in concept verschenen. Dit heeft kritische reacties van gebiedspartners opgeleverd. Voor gemeente Woerden is het in dit kader van belang kennis te nemen van de uitbreiding van de doelstelling (oppervlak) veenmosrietland vanwege stikstofgevoeligheid en uitbreiding van de doelstelling (oppervlak) blauwgrasland omdat dit voor een deel op Woerdens grondgebied beoogd is. Daarnaast zijn er zorgen van de gebiedspartners over de financiële dekking van de beheermaatregelen die in het plan staan en over de juridische houdbaarheid van het beheerplan en van vergunningen voor agrarische bedrijven die willen uitbreiden.

De gemeenteraad wordt gevraagd kennis te nemen van de informatie in deze raadsinformatiebrief.

Inleiding:

Wethouder Duindam is betrokken bij het proces betreffende de aanwijzing van het gebied Nieuwkoopse Plassen en de Haeck als Natura 2000-gebied. Dit is een complex en al langlopend proces naar aanleiding waarvan de projectleider die het proces rondom het aanwijzingsbesluit en het beheerplan vanuit provincie Zuid-Holland begeleidt, en wethouder Duindam eind februari 2013 wederom samen gesproken hebben. Naar aanleiding van dit gesprek heeft de wethouder een aantal vragen gesteld. Afsproken is de raad hierover ook te informeren door middel van deze raadsinformatiebrief.

Naar aanleiding van het gesprek tussen de projectleider en wethouder Duindam zijn de volgende vragen geformuleerd die beantwoord en uitgewerkt worden in deze raadsinformatiebrief:

1. Hoe staat de Natuurbeschermingswetvergunning in relatie tot de één loket gedachte van de WABO en de regionale uitvoeringsdienst?
2. Op welke wijze vindt afstemming met provincie Utrecht plaats?
3. Kan versnelling van het innovatieprogramma voor de landbouw (en andere sectoren) worden gestimuleerd?
4. Wat is de werking van het beheerplan voor gemeente Woerden?

In de uitwerking van de vierde vraag wordt ook wordt de actuele stand van zaken geschetst betreffende het gebiedsproces rondom de Nieuwkoopse Plassen, de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS), de stikstofdepositiebank en agrarische vergunningverlening, die sterk verweven zijn met het dossier Natura 2000.

De staatssecretaris van Economische Zaken (EZ) heeft het gebied Nieuwkoopse Plassen en de Haeck aangewezen als Natura 2000-gebied middels een aanwijzingsbesluit. Op dit moment is het aanwijzingsbesluit nog in concept. Naar verwachting wordt het besluit medio 2013 definitief. In het aanwijzingsbesluit is het gebied begrensd (op de kaart) en staat welke doelen de overheid nastreeft in het gebied. In de motie Van Veldhoven (bijlage 6) werd opgeroepen tot spoedige aanwijzing van Natura 2000-gebieden. De motie Geurts (bijlage 8) vraagt echter om voor de gebieden waar discussie is over haalbaarheid en betaalbaarheid, pas tot aanwijzing over te gaan als haalbaarheid en betaalbaarheid gegarandeerd zijn.

Inmiddels heeft de staatssecretaris aangegeven het gebied Nieuwkoopse Plassen & De Haeck, ter uitvoering van de motie Geurts c.s. (Kamerstuk 33 037, nr. 62), niet voor de zomer aan te wijzen. In september wordt de Tweede Kamer verder geïnformeerd over de stand van zaken van het gebiedsproces en wordt aangegeven wanneer dit gebied wordt aangewezen (n.a.v. beantwoording van kamervragen d.d. 8 mei 2013).

In het aanwijzingsbesluit worden de concrete instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied per habitatype en soort bepaald. Daarbij is steeds aangegeven of het doel gericht is op behoud van de bestaande situatie of op verbetering. De instandhoudingsdoelstellingen vloeien voort uit de zogenaamde kernopgaven. Kernopgaven geven aan wat de belangrijkste bijdragen zijn van het gebied aan het Natura 2000-netwerk en zijn een hulpmiddel bij het bepalen van focus en prioriteit. Voor de Nieuwkoopse Plassen betreft dit het nastreven van een meer evenwichtig en compleet ecosysteem, herstel van grote oppervlakten overjarig riet en herstel van vochtige (blauw)graslanden. Met sense of urgency wordt richting gegeven aan het tempo voor de realisatie van de natuurdoelen. Van sense of urgency is sprake wanneer binnen 10 jaar een onherstelbare situatie ontstaat. Voor de Nieuwkoopse Plassen geldt een sense of urgency voor de waterhuishouding.

Als concrete uitwerking van het aanwijzingsbesluit is door het bevoegd gezag - provincie Zuid-Holland - het beheerplan opgesteld. De provincie heeft dit gedaan in samenwerking met betrokken partijen in en om het gebied. In het beheerplan staan de maatregelen beschreven die nodig zijn om de beoogde doelen te halen. Ook worden de doelen uit het aanwijzingsbesluit verder uitgewerkt.

Kernboodschap:

In dit deel van de raadsinformatiebrief worden de vier vragen beantwoord die naar aanleiding van het gesprek van wethouder Duindam en de projectleider van de Provincie Zuid-Holland zijn geformuleerd.

Vraag 1: Hoe staat de Natuurbeschermingswetvergunning in relatie tot de één-loket-gedachte van de WABO en de regionale uitvoeringsdienst?

Het Wabo-bevoegd gezag heeft tot taak een omgevingsvergunningaanvraag in ontvangst te nemen (en indien ontvankelijk te behandelen) wanneer er handelingen worden verricht die samenhangen met de activiteiten die voortvloeien uit artikel 2.1 en/of 2.2 Wabo én waarvoor op basis van Flora & faunawet (Ff-wet) en Natuurbeschermingswet (Nb-wet) ontheffing nodig is. De minister van EZ en/of de provincie verleent al dan niet een Verklaring van geen bedenkingen (VVGB).

Als er een omgevingsvergunning wordt aangevraagd en er zou gelet op de Ff-wet en Nb-wet een ontheffing moeten worden aangevraagd, dan moet deze mee in de omgevingsvergunningsaanvraag. Daarmee zijn de Ff-wet en Nb-wet onlosmakelijk verbonden met de Wabo. De aanvrager kan nu de vergunningsaanvraag via één loket indienen; het Omgevingsloket. Indien de aanvrager aangeeft dat het onderdeel natuurbeschermingswet van toepassing is, zal dit onderdeel worden beoordeeld door de provincie als bevoegd gezag. De aanvrager moet dit in principe zelf aangeven. Voor de Wabo is de gemeente bevoegd gezag.

De aanvrager is verantwoordelijk voor het doen van een volledige aanvraag. Er is echter ook sprake van een gedeelde verantwoordelijkheid. Op het bevoegd gezag rust de verantwoordelijkheid om na te gaan of een aanvraag volledig is. Dat betekent dat bekeken moet worden of alle vereiste gegevens en bescheiden bij de aanvraag zijn gevoegd, maar ook of alle onlosmakelijk samenhangende activiteiten uit een project deel uitmaken van de aanvraag.

Een relatie tussen Wabo-aanvragen en natuurbeschermingswetvergunning en de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) is er niet direct op dit moment. De Regionale Uitvoeringsdienst is nog in oprichting en op het moment dat dit proces afgerond is, is de landelijke PAS in werking getreden. Dan wordt landelijk de saldering op uniforme wijze uitgevoerd. Hoe dit precies vorm krijgt is nog niet bekend.

De praktijk in de provincie Utrecht is dat een aanvraag voor een natuurbeschermingswetvergunning (stikstofsaldering vormt hier onderdeel van) vooraf wordt ingediend en separaat door de provincie wordt afgehandeld los van de Wabo-aanvraag. Deze aanpak is toegestaan en is door de provincie zelf zo ingestoken en gecommuniceerd naar aanvragers.

Vraag 2: Op welke wijze vindt afstemming met provincie Utrecht plaats?

Met de provincie Utrecht heeft de afgelopen maanden afstemming plaatsgevonden op het gebied van de zogenaamde depositiebank. Dit is het instrument dat de provincie hanteert om bedrijfsontwikkeling mogelijk te maken, zonder toename van stikstofdepositie. De depositiebank is opgenomen in de Verordening veehouderijbedrijven, stikstof en Natura 2000 provincie Utrecht 2012. Als er voldoende saldo in de depositiebank zit van gestopte of ingekrompen bedrijven, dan biedt dit uitbreidingsmogelijkheden voor andere veebedrijven.

Het saldo op de depositiebank is momenteel nul. Daarom vraagt de provincie Utrecht gemeenten actief mee te werken om de depositiebank te vullen, om bedrijfsontwikkeling binnen de provincie mogelijk te houden.

Dit jaar voert de Omgevingsdienst regio Utrecht (ODRU) bij een groot aantal veehouderijbedrijven milieucontroles uit. Deze controles zijn vooral gericht op huisvesting en dieraantallen en op de maatregelen die veehouders hebben genomen om de uitstoot van ammoniak te verminderen. Bij de milieucontroles zal aan gestopte bedrijven en bedrijven met een vermindering van de veestapel gevraagd worden in een verklaring aan te geven dat het dieraantal gekrompen is of dat er geen dieren meer gehouden worden, zodat de feitelijk juiste stikstofdepositie opgenomen kan worden in de stikstofdepositiebank van de Provincie Utrecht. De ODRU informeert ondernemers actief en stimuleert invullen en ondertekenen van verklaringen, maar de juridische verantwoordelijkheid en praktische afwikkeling liggen bij Provincie.

Ter toelichting op dit punt zijn toegevoegd als bijlage 1.) een brief die op 11 feb. 2013. is verzonden aan de gemeenten in de regio en aan LTO Noord over de inspanningen die samen met de provincie worden ondernomen en bijlage 2.) een persbericht dat is verspreid door de ODRU over bedrijfsbezoeken die in de komende tijd worden afgelegd in het kader van verkrijgen van nieuwe 'stikstofruimte'.

Vraag 3: Kan versnelling van het innovatieprogramma voor de landbouw (en andere sectoren) worden gestimuleerd?

Bovenop de landelijke maatregelen is vanuit de landbouwsector zelf innovatie voorgenomen. Toepassing van innovatieve technieken leidt naar verwachting tot een extra reductie van stikstofdepositie. Hierdoor neemt de belasting van de natuur met stikstof af en wordt de natuur robuuster.

Voor het innovatieprogramma voor de landbouw is een budget toegezegd (vanuit de Rijksoverheid) van €72 miljoen. Dit budget is echter nog niet vrijgemaakt of beschikbaar gesteld om te worden aangewend voor concrete projecten. Het versnellen van dit proces op Rijksniveau is moeilijk te bereiken. Op bestuurlijk niveau kan hier door middel van lobby voor worden gepleit. Getuige de kamervragen die als bijlage 3 zijn toegevoegd is er vanuit de Tweede Kamer in ieder geval aandacht voor de problematiek in de regio.

Er is ook een regionaal project gestart door de ODRU om de problematiek omtrent PAS, Natura 2000 en vergunningverlening regionaal op te pakken. Het doel van dit project is vergunningverlening mogelijk te houden tijdens de interim-periode, tot de landelijke PAS in werking treedt. Hiervoor zullen ontwikkelingen ten aanzien van dit dossier gevolgd worden en contacten worden onderhouden met onder andere de provincie Utrecht.

Als eerste actie zal worden besproken of er een brief, namens de ODRU-gemeenten, kan worden verzonden aan het Ministerie van Economische Zaken, waarin wordt aangedrongen op het beschikbaar maken van het budget voor innovatie. De bestuurders uit de regio hebben in deze om overleg met de staatssecretaris gevraagd.

Vraag 4: Verslag van de werking van het beheerplan voor gemeente Woerden.

De beantwoording van dit punt is uitgebreid. Om de het makkelijker leesbaar te maken is een opdeling gemaakt in de volgende deelonderwerpen:

- 1.) Samenvatting van bevindingen naar aanleiding van het beheerplan;
- 2.) Juridisch houdbare vergunningen en 'categorie 2';
- 3.) Gebiedsproces, werkgroepen en vergunningverlening;
- 4.) Programmatische Aanpak Stikstof & interim-periode;
- 5.) Waar zet gemeente Woerden op in?

1. Samenvatting en bevindingen naar aanleiding van het beheerplan

Vanwege het belang van het gebied Nieuwkoopse Plassen en de Haeck voor gemeente Woerden is het beheerplan op hoofdlijnen bekeken om relevante punten en risico's in beeld te brengen. Ook wordt getracht de relatie van het beheerplan met het gebiedsproces en de PAS aan te geven.

Er is nadrukkelijk niet beoordeeld of de gepresenteerde maatregelen doelmatig en/of efficiënt zijn om de gestelde doelstellingen te behalen. Hiervoor zou een specialistische analyse door een ecologisch adviesbureau noodzakelijk zijn. In deze vertrouwen we op de ecologische expertise van de provincie.

Het beeld dat uit het beheerplan naar voren komt, komt in grote lijnen overeen met de informatie die al bekend was uit het aanwijzingsbesluit en het gebiedsproces waar ook de gemeente bij betrokken is geweest. Dit betekent echter niet dat er geen belangrijke aandachtspunten uit het plan naar voren komen. Vanuit de gebiedspartijen zijn recent zienswijzen ingediend bij de provincie Zuid-Holland. Daarin is onder andere kritiek geleverd op de uitbreiding van doelstellingen voor bepaalde doelsoorten en habitattypen, de gebrekkige financiële onderbouwing, twijfels betreffende de juridische houdbaarheid van het plan, en het niet verwerken van het advies dat is opgesteld door gebiedspartners naar aanleiding van het proces 'PAS op z'n plaats'.

Met het maatregelenpakket in het beheerplan is volgens de provincie, de overleving en daarmee behoud van veenmosrietland gegarandeerd en is uitbreiding op termijn mogelijk. Geconcludeerd wordt door de provincie dat uit de PAS een aantal maatregelen volgt die er samen toe leiden dat significant negatieve effecten als gevolg van stikstofdepositie door huidig beheer en gebruik kunnen worden uitgesloten.

Een belangrijk punt uit het beheerplan voor gemeente Woerden is de beoogde uitbreiding van het oppervlakte veenmosrietland en blauwgrasland uit het onderdeel 'visie'. Deze habitattypen, en met name veenmosrietland, stellen strenge eisen voor wat betreft stikstofdepositie. De beoogde uitbreiding van Blauwgrasland ligt voor een belangrijk deel op Woerdens grondgebied. Doordat de afstand tot bedrijven kleiner wordt, zullen beperkingen voor bedrijven mogelijk toenemen.

2. Juridisch houdbare vergunningen en 'categorie 2'

Uit beheerplan ontstaat het risico dat nieuwe vergunningen geen stand houden in geval van juridische toetsing omdat het beheerplan de effecten van uitbreiding van de doelen onvoldoende inzichtelijk heeft gemaakt en onvoldoende financiële en juridische waarborgen biedt. Het is van groot belang dat zekerheid wordt verkregen over de juridische houdbaarheid van nieuwe vergunningen. LTO-Noord adviseert hiervoor een proefproces bij de Raad van State die kan toetsen of het beheerplan voldoende waarborgen biedt om nieuwe vergunningen te verlenen.

Duidelijkheid over juridische houdbaarheid van vergunningen is ook nodig in relatie tot de financiële onderbouwing van het beheerplan. De financiering van maatregelen en de totaalkosten van de eerste planperiode zijn nog niet in het beheerplan opgenomen (in de betreffende paragrafen staat slechts PM). De Raad van State zou kunnen oordelen dat de financiële onderbouwing onvoldoende is om de uitvoering van het maatregelenpakket te garanderen.

Als dat scenario werkelijkheid wordt, betekent dat terugplaatsing van het gebied in categorie 2. Het gebied zit dan 'op slot' met grote gevolgen voor ondernemers in de wijde omtrek. In een straal van 10 kilometer is dan geen enkele uitbreiding mogelijk die enige verhoging van stikstofdepositie op het gebied veroorzaakt. Dit betreft niet alleen agrarische bedrijvigheid, maar ook niet-agrarische bedrijvigheid, recreatie, infrastructuur en in feite alle activiteiten die een verhoging van stikstofdepositie veroorzaken. De 10 kilometerzone heeft betrekking op uitstoot van ammoniak. Voor uitstoot van NO_x (stikstofoxide) geldt zelfs een afstand van 50 kilometer; dit is vooral relevant voor (grootschalige) industrie. Niet slechts het verlenen van nieuwe vergunningen wordt onmogelijk in geval van categorie-2, ook voortzetting van huidig gebruik

komt dan mogelijk ter discussie te staan.

3. Gebiedsproces, werkgroepen en vergunningverlening

In 2012 is met 3 werkgroepen gewerkt aan maatregelenpakketten onder de noemer 'Pas op z'n plaats'. De opdracht was om samen met de regionale partners maatregelen op te stellen die het behoud en de ontwikkeling van Veenmosrietland veiligstellen. Ecologie en economie moeten in het gebied in evenwicht zijn. Doel van het proces was om te voorkomen dat het gebied rond de Nieuwkoopse Plassen 'categorie-2' wordt, waar geen ontwikkelruimte voor bedrijvigheid is, en waar vergunningverlening op basis van de Natuurbeschermingswet mogelijk blijft.

Van groot belang voor alle betrokkenen de juridische houdbaarheid van nieuwe vergunningen voor agrariërs. LTO-Noord heeft in een reactie aan provincie Zuid-Holland aangegeven een proefproces te willen voeren om een juridische toets door de Raad van State te verkrijgen.

Naast helderheid ten aanzien van de uitbreiding van habitattypen moet ook de financiering voor het maatregelenpakket in de eerste beheerplanperiode duidelijk worden gemaakt. Belangengroepen hebben forse kritiek geuit op het ontbreken van een gedegen financiële onderbouwing. Als de financiële onderbouwing juridisch als onvoldoende worden beschouwd, dan is niet slechts vergunningverlening onmogelijk, ook de voortzetting van het huidige gebruik kan dan ter discussie komen.

Voor aanvullende informatie over reactie van gebiedspartners op het beheerplan zijn de bijlagen 4.) Commentaar Werkgroep Natura 2000 Nieuwkoop, en 5.) Eindadvies 3 voorzitters Pas op z'n plaats, bijgevoegd.

4. Programmatische Aanpak Stikstof & interim-periode

Stikstof vormt één van de grootste belemmeringen voor de realisatie van de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen. Om de natuur te beschermen en economische ontwikkelingen mogelijk te maken is de PAS ontwikkeld. Het doel van de PAS is om achteruitgang van biodiversiteit in stikstofgevoelige habitats te stoppen door de stikstofbelasting te verminderen met maatregelen op landelijk, regionaal en gebiedsniveau, zonder de duurzame economische dynamiek in gevaar te brengen.

Het gat tussen de huidige depositie en de vanuit natuur gewenste depositie is volgens ecologen nog steeds groot. Ook hanteren verschillende provincies nu een verschillende methodiek betreffende vergunningverlening en stikstof, leidend tot rechtsongelijkheid. Daarmee is er op dit moment sprake van een impasse in de vergunningverlening (natuurbeschermingswet) en een deel van het beheerplanproces. De Definitieve PAS (DPAS) moet de impasse doorbreken en zorgen voor een landelijke, uniforme aanpak, maar treedt pas 1 januari 2014 in werking.

Op dit moment is het zo dat vooral agrarische bedrijven beperkte of geen ontwikkelingsruimte hebben. Nieuwe vergunningaanvragen worden in een aantal gevallen niet gehonoreerd. Ontstane ontwikkelruimte wordt nu in de eerste instantie gebruikt voor de zgn. 'interim-uitbreiders': bedrijven die afgelopen jaren zijn uitgebreid, zonder indiening van een melding in het kader van de Natuurbeschermingswet. De (D)PAS biedt kansen om weer ontwikkeling mogelijk te maken. De ontwikkelingsbehoefte bij agrarische bedrijven is groot.

In het beheerplan is een toetsing van de verschillende vormen van huidig gebruik en beheer rondom de Nieuwkoopse Plassen (hfst. 7) opgenomen. Deze toetsing concludeert dat vrijwel geen van de vormen van huidig gebruik (behalve ballonvaart vanwege mogelijk verstorend effect op o.a. vogels) leidt tot een kans op significant negatieve effecten op het gebied.

Uit de toetsing volgt ook een aantal activiteiten waarvoor de kans op significant negatieve effecten niet kan worden uitgesloten, zoals stikstofuitstoot door agrarische bedrijven. Deze effecten worden echter weggenomen door het positieve effect van natuurbeheer en natuurherstelmaatregelen.

Het is van groot belang dat de provincies samenwerken aan een zo simpel mogelijke vergunningsystematiek onder de PAS. Het is zeer schadelijk voor het proces als de situatie blijft voortbestaan waarin niet duidelijk is hoe een juridisch houdbare omgevingsvergunning verleend moet worden. De systematiek van de DPAS wordt straks leidend. De huidige provinciale verschillen in aanpak, het ontbreken van saldo in de depositiebank, vragen over juridisch houdbare vergunningen en onduidelijkheid over inhoud en inwerkingtreding van DPAS geven voor bedrijven op dit moment grote onzekerheid.

Op de website <http://www.zuid-holland.nl/nieuwkoopseplassendehaeck> van de Provincie Zuid-Holland worden in een uitgebreid dossier de actuele ontwikkelingen bijgehouden en worden belangrijke documenten beschikbaar gesteld.

5. Waar zet gemeente Woerden op in?

De gemeente vindt het onverminderd van belang dat op termijn de instandhouding van alle aangemelde habitats wordt gerealiseerd. Daarnaast is het echter ook essentieel dat er toekomstperspectief en ontwikkelmogelijkheden zijn voor bedrijven in de regio en moet er voldoende ruimte blijven voor recreatie.

Geconstateerd moet worden dat helaas nog geen duidelijkheid is op het vlak van juridische houdbaarheid van het plan zelf en houdbaarheid van agrarische vergunningen. Dat komt onder meer door onduidelijkheid over doorwerking van de uitgebreide doelstellingen en onvoldoende financiële onderbouwing.

De gebiedsgroepen vinden dat hun advies in onvoldoende mate is meegenomen in het concept-beheerplan. Dit is een bedreiging voor het draagvlak in de regio. De gemeente is van mening dat de provincie Zuid-Holland helderheid moet geven ten aanzien van de genoemde punten, ten behoeve van het proces, ten behoeve van het Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen en de Haeck en ten behoeve van de (agrarische) ondernemers die zijn gevestigd in de regio.

In bijlage 9 is nog enige informatie opgenomen ter verdieping over de opzet en systematiek van het beheerplan, de habitattypen Blauwgrasland en Veenmosrietland, haalbaarheid & betaalbaarheid als uitgangspunt voor het beheerplan, en vergunningverlening in de interim-periode tot inwerkingtreding DPAS.

Vervolg:

De provincie Zuid-Holland heeft samen met de streek een plan van aanpak gemaakt, vanaf januari 2012, om te komen tot aanvullende gebiedsmaatregelen. Dit heeft eind 2012 geleid tot een gedragen advies van de gebiedspartners aan de provincie.

Het beheerplan is de volgende stap in het proces en is begin 2013 in concept vrijgegeven. De gebiedspartners hebben op diverse punten kritiek geuit en vinden dat hun advies onvoldoende is verwerkt. De provincie is nu aan zet om de reacties van gebiedspartners te verwerken en een nieuwe versie van het beheerplan te schrijven. De nieuwe versie van het plan moet recht doen aan de uitkomsten van het gebiedsproces en moet duidelijk zijn over de uitwerking van de doelen, over de financiën, en een basis geven voor juridisch houdbare vergunningen. Na de zomer zal naar verwachting een nieuwe versie van het beheerplan worden afgerond.

Gebiedspartners zijn bezorgd omdat naar hun mening nog een aantal essentiële wijzigingen moet worden doorgevoerd om voor alle belanghebbenden duidelijkheid en (rechts)zekerheid te verkrijgen over de maatschappelijke, economische en ecologische consequenties van de Natura 2000-status van het gebied. Naar verwachting zal het beheerplan pas na de zomer gereed zijn. Vanuit de gemeente Nieuwkoop is hierover een brief verzonden aan de Staatssecretaris, ook namens een aantal gemeenten uit de regio. Deze is als bijlage 7 bijgevoegd.

Aandachtspunten voor het volgende rapportagemoment (september 2013) zijn:

- Stand van zaken aanwijzingsbesluit;
- Stand van zaken herziening beheerplan / verwerken zienswijzen gebiedspartners;
- Stand van zaken / planning inwerkingtreding PAS;
- Voortgang controles veehouderijbedrijven in relatie tot depositiebank;
- Stand van zaken proefproces LTO-Noord (juridische houdbaarheid vergunningen).

Het belang van Woerden en bijdrage aan het proces:

- Het gebied en de omgeving mogen niet op slot;
- Het beheerplan moet de basis bieden voor juridisch houdbare vergunningen;
- In de interim-periode moet de depositiebank van provincie Utrecht in werking blijven en hiervoor is 'saldo' nodig;
- Het effect van het uitwerken van de doelen in ruimte en tijd (uitbreiding veenmosrietland en blauwgrasland) moet inzichtelijk worden gemaakt in de nieuwe versie van het beheerplan;

- Natuurdoelen moeten zoveel mogelijk gehaald worden door reductie van stikstofuitstoot en behoud van kostbare habitats.

De wethouder(s) zullen al hun invloed uitoefenen om voor dit gebied en de omgeving te bereiken dat het niet op slot komt. De gemeente Woerden zal in de proces zoveel mogelijk met de andere gemeenten, de provincie en LTO optrekken. De gemeente heeft de Omgevingsdienst opgedragen om zoveel als mogelijk het proces te volgen en de gemeente te informeren en ondersteunen. Daarvoor wordt ook contact onderhouden met ondernemers, de provincies en wordt aan ambtelijke overleggen deelgenomen.

Tot slot is het goed om er op te wijzen dat de aanwezigheid en instandhouding van bijzondere habitats in en nabij gemeente Woerden ook een grote waarde vertegenwoordigt. In de discussie over (het gebiedsproces rond) de Nieuwkoopse Plassen als Natura 2000-gebied wordt vaak sterk ingezoomd op de negatieve kanten die instandhouding met zich meebrengt. Echter de aanwezigheid van zo'n bijzonder gebied in (de nabijheid van) de gemeente draagt ook bij aan de kwaliteit van de leefomgeving. Juist overheden, inclusief de gemeenten, kunnen er aan bijdragen dat hier de waarde van ingezien wordt.

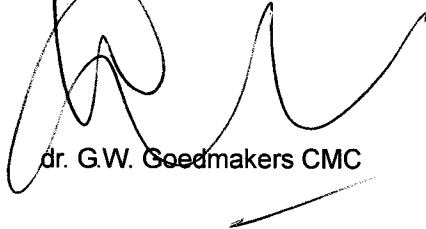

Bijlagen:

- Bijlage 1 - Brief ODRU aan gemeente Woerden over PAS – stikstofsaldering (13.012342)
- Bijlage 2 - persbericht tbv gemeenten en LTO (13i.01870)
- Bijlage 3 - beantwoording Kamervragen over nieuwkoopse plassen (13i.01871)
- Bijlage 4 - Commentaar Werkgroep Natura 2000 Nieuwkoop op concept beheerplan 050113 (13i.01872)
- Bijlage 5 - Eindadvies 3 voorzitters Pas op z n plaats (13i.01873)
- Bijlage 6 - kst-32670-44 motie Van Veldhoven (13i.01874)
- Bijlage 7 - Brief scan DEF MinEZ Natura 2000 (13i.01975)
- Bijlage 8 - 33037-62 Motie van het lid Geurts c.s. (13i.01876)
- Bijlage 9 – aanvullende informatie (beheerplan, habitattypen, haalbaar & betaalbaar en (D)PAS (13i.02281)

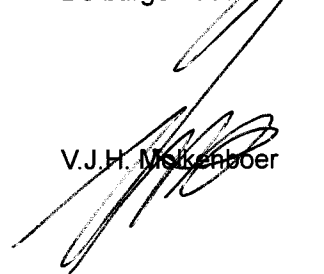

De secretaris

dr. G.W. Goedmakers CMC

De burgemeester

V.J.H. Molkenboer

Registratiedatum: 12/02/2013
Behandelend afdeling
Afgehandeld door/op:

Bezoekadressen:
Straatweg 66a, Breukelen
Laan van Vollenhove 3211, Zeist

Postadres:
Postbus 461, 3700 AL Zeist

t 030 - 69 99 500
f 030 - 69 99 599

info@odru.nl
www.odru.nl

kvk 55523544
btw NL851750126B01
iban NL35 BNGH 0285 1555 71

College van Burgemeester en
Wethouders van de gemeente Woerden
Postbus 45
3440 AA Woerden

12342
R 12 FEB. 2013

Beh. Ambt.:
Streefdat.:
Afschr.: DV
B.V.O.:

Breukelen, 8 februari 2013

VERZONDEN 11 FEB. 2013

Uw kenmerk:
Ons kenmerk:
Behandeld door:

JW_6_02_2013 / 8735
J. Holwerda

Onderwerp: Verzoek provincie Utrecht intrekken omgevingsvergunningen van gestopte veehouderijbedrijven

Geacht College,

Begin december 2012 ontving u van dhr. R.W. Krol, gedeputeerde Ruimtelijke Ontwikkeling en Landelijk Gebied van de provincie Utrecht, per brief een verzoek voor het intrekken van omgevingsvergunningen van gestopte veehouderijbedrijven.

In deze brief wordt ingegaan op de belemmering van bedrijfsontwikkelingen van veehouderijbedrijven als gevolg van te hoge depositie van stikstof op Natura-2000 gebieden. De bescherming van deze gebieden is geregeld in de Natuurbeschermingswet 1998, waarvoor de provincie bevoegd gezag is.

Het instrument dat de provincie hanteert om bedrijfsontwikkeling toch mogelijk te maken, zonder toename van stikstofdepositie, is de depositiebank. Deze depositiebank is opgenomen in de Verordening veehouderijbedrijven, stikstof en Natura 2000 provincie Utrecht 2012. Als er voldoende saldo in de depositiebank zit van gestopte of ingekrompen bedrijven, dan biedt dit uitbreidingsmogelijkheden voor andere veebedrijven.

In de genoemde brief vraagt de provincie Utrecht gemeenten actief mee te werken om de depositiebank te vullen, om bedrijfsontwikkeling binnen de provincie mogelijk te houden. In de bijlage bij de betreffende brief geeft de provincie een aantal mogelijkheden op welke wijze dit zou kunnen.

Omdat u als gemeente de betreffende taken heeft ondergebracht bij de Omgevingsdienst ontvangen wij van verschillende gemeenten vragen hierover.

Naar aanleiding van de gerezen vragen kan ik u het volgende melden:

- De Omgevingsdienst onderkent de in de brief geschetste problematiek volledig. Vanaf oktober 2012 is de Omgevingsdienst dan ook in gesprek met de provincie om de activiteiten rond deze problematiek met elkaar af te stemmen en hierin samen op te trekken. Waar mogelijk zijn hierover concrete afspraken gemaakt. Daarbij is rekening gehouden met de verschillende bevoegdheden van de provincie Utrecht en de gemeenten.

- Met de integratie van landbouwactiviteiten in het Activiteitenbesluit milieubeheer zijn bestaande vergunningen van de meeste landbouwbedrijven van rechtswege een melding in het kader van het Activiteitenbesluit geworden. Van intrekken kan dan geen sprake meer zijn. Er zijn wel andere mogelijkheden om deze stikstof in de bank op te nemen. Deze mogelijkheden heeft de provincie in de bijlage van haar brief benoemd.

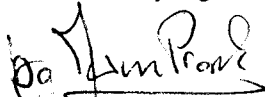
Een andere mogelijkheid om stikstof op te nemen in de depositiebank is het aanpassen van het bestemmingsplan. Er moet volgens de Raad van State worden uitgegaan van de maximale planologische mogelijkheden van het bestemmingsplan en de effecten daarvan op Natura 2000 (5 december 2012, no. 201109053/1/R2). Hierdoor wordt nu ook de planologische groei belemmerd door toename van stikstofdeposities op Natura 2000 gebieden. Om de stikstoflast van een bestemmingsplan terug te dringen moeten dus in ieder geval bedrijven, die niet langer actief zijn, niet zijn bestemd als veehouderij.

- Waar het gaat om gestopte en ingekrompen meldingsplichtige bedrijven informeert de Omgevingsdienst de provincie Utrecht over de actuele situatie. De Omgevingsdienst stelt alle informatie uit haar bedrijvenbestand beschikbaar, die voor de provincie van belang is om de depositiebank te kunnen vullen. De provincie Utrecht en de Omgevingsdienst zijn voortdurend in gesprek om de samenwerking rond de stikstofproblematiek verder te ontwikkelen.

Ik hoop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben. De Omgevingsdienst staat op het standpunt dat door u geen verdere actie nodig is voor wat betreft intrekkingen. Het advies is wel deze problematiek mee te nemen in het vaststellen van uw bestemmingsplannen.

Mocht u naar aanleiding van deze brief vragen of opmerkingen hebben, dan verzoek ik u contact op te nemen met J. Holwerda van de Omgevingsdienst regio Utrecht, te bereiken op tel. 0346 - 24 06 18 of per mail, j.holwerda@odru.nl.

Met vriendelijke groet,

Nienke Sikkema
directeur

c.c. Gemeente Woerden,
t.a.v. dhr. D. Veen
mw. F. Kers
dhr. J. Voorend

Milieucontroles op landbouwbedrijven

Dit jaar voert de Omgevingsdienst regio Utrecht (ODRU) bij een groot aantal veehouderijbedrijven milieucontroles uit. Deze controles zijn vooral gericht op huisvesting en dieraantallen en op de maatregelen die veehouders hebben genomen om de uitstoot van ammoniak te verminderen. Anders dan gebruikelijk worden deze controles niet vooraf bij de bedrijven aangekondigd.

Waarom deze controles?

De uitstoot van ammoniak is in Nederland te hoog. Een groot aantal maatregelen moet er aan bijdragen deze uitstoot of emissie terug te brengen. Ook in de veehouderij. De aangegeven milieucontroles zijn bedoeld om de naleving van deze wet- en regelgeving te controleren.

Stikstofbank

Bij stoppende veehouderijbedrijven en bedrijven met minder dieren dan voorheen zal aan de ondernemer of de huidige bewoner gevraagd worden de beëindiging van de veehouderijtak of de vermindering van dieren schriftelijk te melden. Hiermee maken zij het voor andere bedrijven mogelijk zich te ontwikkelen. De stoppende en de krimpende bedrijven vullen namelijk de provinciale stikstofbank. Met deze stikstofbank maakt provincie Utrecht ontwikkeling mogelijk van andere agrarische bedrijven. Zonder de stikstofbank is deze ontwikkeling niet mogelijk, vanwege de stikstofdepositie op Natura-2000-gebieden. Deze depositie is nu te hoog. Door emissiebeperkende maatregelen en door het houden van minder dieren daalt de emissie, maar kunnen bedrijven zich toch ontwikkelen. Bij de milieucontroles zal aan gestopte bedrijven en bedrijven met een vermindering van de veestapel gevraagd worden in een verklaring aan te geven dat het dieraantal gekrompen is of dat er geen dieren meer gehouden worden, zodat de bijbehorende stikstofdepositie opgenomen kan worden in de stikstofdepositiebank van de Provincie Utrecht.

Uitvoering en informatie

Milieucontroles worden namens uw gemeente uitgevoerd door de Omgevingsdienst regio Utrecht, telefoon 030-6999500.

Ministerie van Economische Zaken

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA 's-GRAVENHAGE

**Directoraat- generaal Natuur
& Regio**

Programmadirectie Natura 2000

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

0000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/ez

Datum 3 december 2012
Betreft Nieuwkoopse Plassen

Ons kenmerk

DGNR/PDN2000/ 12368539

Uw kenmerk

2012Z17574

Geachte Voorzitter,

Hierbij ontvangt u mijn antwoord op de vragen van het lid de Boer (VVD) (kenmerk 2012Z17574) over de situatie in het Nieuwkoopse Plassengebied door Natura 2000.

1

Kent u het bericht «Regels niet te verkopen»?

Antwoord

Ja.

2

Is het waar dat het definitief aanwijzen van de Nieuwkoopse Plassen als Natura 2000-gebied beperkingen met zich meebrengt voor wat betreft het recreatief gebruik van de Nieuwkoopse Plassen en beperkingen voor het wonen en werken in en rondom de Nieuwkoopse Plassen? Zo ja, kunt u aangeven om welke beperkingen het gaat? Zo nee, kunt u aantonen dat de aanwijzing van de Nieuwkoopse Plassen als Natura 2000-gebied geen beperkingen met zich meebrengt?

3

Is het waar dat agrarische bedrijven en andere ondernemers in de omgeving nu al te maken hebben met de beperkingen als gevolg van Natura 2000? Zo ja, kunt u aangeven om welke beperkingen het hier gaat?

Antwoord (2 en 3)

Vanaf het moment dat een gebied op de Europese Communautaire Lijst wordt geplaatst, geldt dat de natuurwaarden in het gebied beschermd zijn en behouden moeten blijven. Deze bescherming wordt voor het gebied gespecificeerd door middel van instandhoudingsdoelstellingen in het (concept)aanwijzingsbesluit. Activiteiten die het bereiken van deze doelstellingen bemoeilijken, kunnen met beperkingen te maken krijgen. Hierbij kan het bijvoorbeeld gaan om het uitbreiden van activiteiten zoals wegenaanleg en landbouw.

4

Deelt u de opvatting dat ondernemers in en rondom het gebied zich moeten kunnen blijven

ontwikkelen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, kunt u aangeven welke maatregelen u gaat nemen als blijkt dat ondernemers niet meer kunnen uitbreiden?

Antwoord

Ik deel met u de opvatting dat er rondom Natura 2000-gebieden, zoals de Nieuwkoopse Plassen, ruimte moet zijn voor ondernemers. In de beheerplanprocessen voor Natura 2000-gebieden is veel aandacht voor de verhouding ecologie en economie, mogelijke knelpunten en oplossingen.

Daarnaast wordt met de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) voor Natura 2000-gebieden in het bijzonder voorzien in een integraal programma dat tot doel heeft om vastgelopen vergunningverlening weer vlot te trekken wat betreft het aspect stikstof. De PAS zal er met natuurherstelmaatregelen en stikstofemissiebeperkende maatregelen voor zorgen dat er in en rond de Natura 2000-gebieden weer ruimte komt voor economische ontwikkeling, terwijl tegelijkertijd wordt zeker gesteld dat de natuurkwaliteit in die gebieden behouden blijft of verbeterd wordt.

Om deze ontwikkeling ook daadwerkelijk mogelijk te maken is het van belang dat onderhouden kan worden dat met deze maatregelen en het terugbrengen van de stikstofdepositie de natuurwaarden behouden worden en het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen mogelijk blijft. Dat behoud en waar nodig herstel was een tijd lang voor de Nieuwkoopse Plassen nog niet geborgd. Daarom is met het traject 'PAS op de plaats' door de provincie Zuid-Holland, gebiedspartijen en deskundigen gezocht naar een oplossing, welke nu binnen bereik lijkt. Zie verder het antwoord op vraag 6.

5

Deelt u de conclusies van het rapport «Economische effecten categorie 2 aanduiding Natura 2000» uitgevoerd door onderzoeksbureau Panteia/EIM waarin wordt gesteld dat een definitieve aanwijzing van het gebied leidt tot een omzetverlies van €5,6 miljard voor bedrijfsleven en een verlies van bijna 27 000 banen in een periode van vijf jaar tijd in Nieuwkoop? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat bent u bereid hieraan te doen?

Antwoord

Nee, deze conclusie deel ik niet. Het rapport gaat er onterecht van uit dat alle bedrijven in een straal van 10 km om het gebied zodanig getroffen worden door de aanwijzing van het gebied als Natura 2000-gebied dat er geen enkele ontwikkeling meer mogelijk is. Het merendeel van de bedrijven die door de onderzoekers zijn meegerekend zal geen belemmering ondervinden van Natura 2000-regelgeving.

Daarnaast gaan de onderzoekers er vanuit dat voor het gebied geen oplossing wordt gevonden voor het stikstofprobleem waardoor geen ontwikkelingsruimte beschikbaar zou komen. Zoals hierboven aangegeven heb ik er vertrouwen in dat deze oplossing er wel gaat komen.

6

Bent u bereid te wachten met het definitief aanwijzen van de Nieuwkoopse Plassen tot Natura 2000-gebied zolang niet bekend is welke beperkingen een definitieve aanwijzing met zich meebrengt voor ondernemers in en rondom het gebied? Zo nee, waarom niet? Zo ja, welke stappen gaat u verder ondernemen om de ontstane impasse in Nieuwkoop te doorbreken?

Antwoord

Zolang niet duidelijk is hoe de PAS uitwerkt voor dit gebied, zal ik nog niet overgaan tot het definitief aanwijzen van het gebied. Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland komen binnenkort met een advies voor het gebied Nieuwkoopse Plassen en de Haeck, wat betreft het definitief aanwijzen van het gebied in relatie tot het beheerplan en de PAS.

7

Wat was er eerder, de Nieuwkoopse Plassen als woon-, werk- en recreatiegebied of de Natura 2000-regelgeving.

Antwoord

De bijzondere natuur in dit gebied maakt dit een plezierige woon-, werk- en recreatiegebied. Omdat dit ook voor de toekomst te behouden is het beschermen van de aanwezige natuur essentieel.

(w.g.) dr. Co Verdaas
Staatssecretaris van Economische Zaken

Commentaar van de Werkgroep Natura 2000 Nieuwkoop op het concept eindrapport ontwerp-beheerplan bijzondere natuurwaarden Nieuwkoopse Plassen & De Haeck periode 2013-2018

De tekst van het concept ontwerp-beheerplan (versie van 1 december 2012) geeft de leden van de Werkgroep Natura 2000 Nieuwkoop¹ aanleiding om uitermate kritisch te reageren.

Op basis van de voorliggende teksten is er bij de werkgroeporganisaties geen draagvlak om de werking van het beheerplan met vertrouwen tegemoet te zien.

Hoofdpunten van kritiek van de Werkgroep Natura 2000 Nieuwkoop:

1. Slecht toegankelijk stuk, onleesbaar voor burger en ambtenaar (vergunningen!); het beheerplan ontbeert onder meer een samenvatting, een probleemstelling en een verklarende woordenlijst.
2. Veel maatregelen zonder voldoende betrouwbare (wetenschappelijke) onderbouwing van de te verwachten effecten.

Toelichting: Door het hele rapport heen wordt ook sulfaat genoemd als een probleem. Er zijn evenwel vers van de pers nieuwe wetenschappelijke inzichten die er op wijzen dat een sulfaatoverschot vooral door oxidatie van veen zelf wordt veroorzaakt in plaats van dat het van buiten komt.

Wij verlangen dat alle maatregelen getoetst worden op een deugdelijke *wetenschappelijke* onderbouwing van de te verwachten effecten. Geen maatregelen zonder fatsoenlijke onderbouwing!

Zie <http://www.falw.vu.nl/nl/nieuws-agenda/nieuws/2012/afbraak-laagveen-genereert-sulfaat.asp>

<<http://www.falw.vu.nl/nl/nieuws-agenda/nieuws/2012/afbraak-laagveen-genereert-sulfaat.asp>>

Tot nu toe werd gedacht dat de hoge sulfaatconcentratie in oppervlaktewater in veenpolders inlaatwater als bron heeft en katalyserend werkt bij de afbraak van het veen (veenrot), waardoor de bodem in veengebieden zakt. Een team van experts onder leiding van Jan Vermaat (VU Amsterdam) en Joop Harmsen (Alterra Wageningen UR) deed onderzoek aan de herkomst van sulfaat in deze gebieden en is tot de conclusie gekomen dat veenbodems zelf juist de belangrijkste bron van sulfaat zijn en dat veenafbraak meer gestuurd wordt door zuurstof die altijd beschikbaar is bij deze sulfaatproductie in oxiderend veen.

Het sulfaat ontstaat door oxidatie van bij verwerking vrijgekomen zwavel in het veen. Dit proces vindt plaats in de doorluchte bodem boven het grondwater. Het proces van sulfaatproductie is dus al aan de gang sinds de ontginning van het veen, maar diepere drooglegging die technisch mogelijk is sinds de jaren zestig heeft dit proces versneld. Per millimeter dat de bodem zakt door de afbraak van veen wordt bijna 100 kg sulfaat per hectare gevormd. Afhankelijk van de wijze waarop een polder wordt ontwaterd en veenoxidatie met bodemdaling optreedt is dit per jaar 100-500 kg sulfaat per hectare. Elke zomer wordt zo nieuwe sulfaat

---

¹ In de Werkgroep Natura 2000 Nieuwkoop zijn vertegenwoordigd: Het Actieve Groene Hart, Commerciële Club Nieuwkoop, Gebruikersbelang Plassengebied Nieuwkoop - Noorden, Kamer van Koophandel Den Haag, Vereniging van Grond- en Watereigenaren Nieuwkoopse Plassen, LTO Noord afdeling Nieuwkoop en Stichting Behoud Meijegraslanden.

gevormd in de bodem. In de winter spoelt dit door het neerslagoverschot uit naar het slotennetwerk, om vervolgens weggepompt te worden naar de boezem. Op jaarbasis is dit sulfaat uit de polders voor bijvoorbeeld het hele beheersgebied van het Hoogheemraadschap Rijnland met 70% veruit de belangrijkste post.

Ingelaten (Rijn)water van buiten de polder blijkt minder belangrijk (per jaar 30-90 kg sulfaat per hectare en 10% van de totale sulfaataanwezigheid) en vergelijkbaar met de bijdrage van neerslag (45 kg sulfaat per hectare per jaar). Het effluent van rioolwaterzuiveringsinstallaties zit rond de 11% van het totaal. Hoge sulfaatconcentraties in het oppervlaktewater van veel Nederlandse veenpolders beperken de ontwikkeling van gewenste soortenrijke levensgemeenschappen.

Deze studie is uitgevoerd door Jan Vermaat (Aarde en economie, VU Amsterdam), Joop Harmsen (Alterra Wageningen UR), Fritz Hellmann (Instituut voor Milieuvraagstukken, VU Amsterdam), Harm van der Geest (IBED, Universiteit van Amsterdam), Jeroen de Klein en Sarian Kosten (Aquatische Ecologie en Waterkwaliteit, WUR), Fons Smolders (B-WARE, Nijmegen) en Jos Verhoeven (Kennis voor Natuur en Water, Utrecht).

3. Veel twijfels over juridische houdbaarheid van het beheerplan.

Toelichting: Alvorens in te gaan op de specifieke onderwerpen merken wij in algemene zin op dat met het beheerplan uitvoering dient te worden gegeven aan de verplichtingen van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en aan artikel 19a van de Natuurbeschermingswet. Voor de juridische houdbaarheid van het beheerplan is in het bijzonder de onderbouwing van groot belang (Vgl. Handreiking beheerplannen, versie april 2009, Trcjz/2009/375, p. 12). Dit met name gelet op de rechtstreekse verbindendheid van onderdelen van het beheerplan. Wij zijn van mening dat op een aantal punten, welke in het navolgende nader zullen worden uitgewerkt, de onderbouwing van het conceptrapport niet voldoet aan de hieraan gestelde eisen.

Naast de onderbouwing zijn er ook andere aspecten van belang voor de juridische houdbaarheid van het beheerplan en de daarin opgenomen maatregelen, zoals de inachtneming van het evenredigheidsbeginsel, het rechtsgelijkheidsbeginsel en andere algemene rechtsbeginselen. In de Handreiking voor het opstellen van beheerplannen is dan ook benadrukt dat het belangrijk is om in de motivering van gemaakte keuzen hieraan aandacht te besteden. Voorts mogen plannen en maatregelen niet in strijd komen met nationale en Europese wetgeving en internationale verdragen. Wij zullen in het onderhavige uiteenzetten dat het conceptrapport op punten niet voldoet aan de algemene beginselen en de vereisten uit de nationale wetgeving.

4. Resultaten PAS-werkgroepen en eindadvies voorzitters zijn niet verwerkt.

In het conceptrapport ontbreken de integrale adviezen van de drie PAS-werkgroepen alsmede het eindadvies van de drie voorzitters. Deze documenten dienen integraal in het beheerplan te worden opgenomen. Dit is meerdere keren ambtelijk toegezegd door de heer Ligtenberg.

Het commentaar van de Werkgroep Natura 2000 Nieuwkoop wordt hieronder beschreven aan de hand van de indeling van het conceptrapport (hoofd- en bijlagenrapport); paginanummer tussen haakjes.

1. Algemeen

1.1 Nieuw veenmosrietland en blauwgrasland in de Meijegraslanden: dit kan echt niet. Te lezen in het hoofdstuk "Visie". Deze habitats zijn verzuringsgevoelig. Op deze manier worden bestaande bedrijven opnieuw zeer belemmerd in hun uitbreidingsmogelijkheden en zelfs in hun bestaan. Met "Pas op zijn Plaats" is er met veel moeite een oplossing gevonden om uit de stikstofproblematiek te geraken. Dit is uitvoerig beschreven in dit concept-beheerplan. Het is uiterst onwenselijk om in het hoofdstuk "Visie" voor te stellen om weer nieuwe verzuringsgevoelige habitats te creëren.

Wat de Werkgroep Natura 2000 Nieuwkoop ook zeer tegen de borst stuit is dat over dit soort grote onderwerpen niets eens overleg wordt gevoerd door de provincie.

1.2 Het probleem van spoelbagger op de Nieuwkoopse Plassen wordt niet in de kern aangepakt. Waarom wordt de oorzaak genegeerd en vindt alleen maar symptoombestrijding plaats? Wat kost het verwijderen van de spoelbagger?

1.3 Leesbaarheid

Het beheerplan is slecht leesbaar. Voor de bewoners en gebruikers gaat het er met name om te weten wat wel en niet zonder vergunning kan in de toekomst. Dat is te onduidelijk beschreven. Zo wordt de aard en omvang van het huidige gebruik niet in het beheerplan omschreven. Ook wordt onvoldoende duidelijk gemaakt wat de ruimte is voor economische ontwikkelingen.

Voorbeelden van slechte leesbaarheid zijn onder andere de vele herhalingen van aspecten die door het hele hoofdrapport en bijlagenrapport in verschillende hoofdstukken voorkomen. Veel onderwerpen zijn door elkaar te vinden. Zie bijvoorbeeld hoofdstuk 8.2. Daarin worden niet de broodnodigste kosten opgesomd van alle mitigerende maatregelen, Nee daarin wordt uitgelegd waarom het beheerplan zo in elkaar steekt en wat de uitgangspunten zijn.

Andere voorbeelden van slechte leesbaarheid zijn de tabellen op p.13 en 14 en op p.65 en 66, die door de scheiding van kop en tekst een puzzel zijn geworden.

Het beheerplan ontbeert voorts een samenvatting, een probleemstelling en een verklarende woordenlijst.

2. Voorwoord (i)

In het voorwoord van het ontwerp-beheerplan staat:

"Het doel van het beheerplan is het garanderen van behoud van de huidige natuurwaarden. Inzet daarbij is behoud op een robuuste manier, waarbij het huidige gebruik van het gebied, met enkele uitzonderingen die in het beheerplan beschreven worden, doorgang kan vinden. Ook is er in het beheerplan ruimte voor economische ontwikkelingen. Deze worden (mede) mogelijk gemaakt door de Programmatische Aanpak Stikstof, die in 2014 definitief wordt ingevoerd. Om dit allemaal mogelijk te maken is een goede monitoring van groot belang".

Deze alinea is verwarrend, omdat er ook hersteldoelen (verbeteropgaven, bijvoorbeeld voor kranswieren, heiden, enz.) zijn geformuleerd.

In het ontwerp-beheerplan dient, gelet op de juridische status hiervan, in lijn met het aanwijzingsbesluit op de juiste wijze te worden aangegeven welke uitgangspunten en instandhoudingsdoelstellingen zijn gehanteerd.

3. Inleiding (p. 1)

Niet duidelijk is waarom wordt gesproken over toetsing aan bijzondere natuurwaarden in plaats van toetsing aan de instandhoudingsdoelstellingen die voor dit Natura 2000-gebied zijn geformuleerd. (p.2) In het kader van onder meer de rechtszekerheid is het van belang dat de juiste (wettelijke) terminologie wordt gehanteerd in het beheerplan.

4. Juridisch kader (p. 7)

Alvorens in te gaan op de specifieke onderwerpen merkt de werkgroep in algemene zin op dat met het beheerplan uitvoering dient te worden gegeven aan de verplichtingen van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en aan artikel 19a van de Natuurbeschermingswet. Voor de juridische houdbaarheid van het beheerplan is in het bijzonder de onderbouwing van groot belang (Vgl. Handreiking beheerplannen, versie april 2009, Trcjz/2009/375, p. 12). Dit met name gelet op de rechtstreekse verbindendheid van onderdelen van het beheerplan. Wij zijn van mening dat op een aantal punten, welke in het navolgende nader zullen worden uitgewerkt, de onderbouwing van het conceptrapport niet voldoet aan de hieraan gestelde eisen.

Naast de onderbouwing zijn er ook andere aspecten van belang voor de juridische houdbaarheid van het beheerplan en de daarin opgenomen maatregelen, zoals de inachtneming van het evenredigheidsbeginsel, het rechtsgelijkheidsbeginsel en andere algemene rechtsbeginselen. In de Handreiking voor het opstellen van beheerplannen is dan ook benadrukt dat het belangrijk is om in de motivering van gemaakte keuzen hieraan aandacht te besteden. Voorts mogen plannen en maatregelen niet in strijd komen met nationale en Europese wetgeving en internationale verdragen. Wij zullen in het onderhavige uiteenzetten dat het conceptrapport op punten niet voldoet aan de algemene beginselen en de vereisten uit de nationale wetgeving.

5. Visie op uitwerking doelen in ruimte en tijd (p. 60)

De diverse habitats zijn mede ontstaan door het menselijk gebruik van het gebied, zoals afplaggen en riet snijden. Deze habitats lopen (deels) risico te verdwijnen als gevolg van natuurlijke processen (successie) of wegens onvoldoende onderhoud.

Uit de Handreiking bij het opstellen van beheerplannen volgt dat het proces dat wordt doorlopen voorafgaand aan het opstellen van een beheerplan ervoor moet zorg dragen dat er draagvlak bestaat voor de maatregelen uit het beheerplan. Het draagvlak wordt bevorderd door de inzet van financiële middelen van het investeringsbudget landelijk gebied voor verwerving, inrichting en subsidiëring van beheer en andere financiële middelen voor flankerend beleid (p. 12 van de Handreiking, april 2009).

Het behalen van diverse doelen (zoals de kernopgave 'Compleetheid in ruimte en tijd') is sterk afhankelijk van cyclisch beheer en het verbeteren van de waterkwaliteit. Hierdoor wordt het behalen van de doelen afhankelijk van de beschikbaarheid van voldoende financiële middelen voor het uitvoeren van het beheer (zoals b.v. ook gesteld op p. 65: '*mits er telkens voldoende financiële middelen beschikbaar zijn voor het graven van petgaten*').

6. Maatregelen (p. 87)

De hoofdstukken 5.3 (financiering natuurherstel- en natuurbeheermaatregelen) en 5.4 (Totaalkosten eerste beheerplanperiode, zie p.97) zijn nog niet ingevuld.

Als er geen duidelijkheid is over de financiering van alle maatregelen - ook op lange termijn - is er onzekerheid ten aanzien van bedrijfsvoortzettingen en investeringen en is er dan ook geen draagvlak. In die situatie dienen de Veenmosrietlanden als instandhoudingsdoelstelling te worden geschrapt, zoals door de Provincie publiekelijk is toegezegd.

De werkgroep zet vraagtekens bij de betrouwbaarheid van het Aerius 1.5 model. Aerius 1.4 gaf bijvoorbeeld 1165 mol/ha/jr in 2030 aan, terwijl dat ineens werd ingehaald door versie 1.5 met 1295 mol/ha/jr. Voor de werkgroep is onduidelijk hoe Aerius werkt en op welke wijze de input plaatsvindt. Er volgen nog meer versies van Aerius, met wellicht weer andere uitkomsten over deposities enz. De provincie Zuid-Holland heeft toegezegd dat nieuwe Aerius-modellen geen negatieve invloed zullen hebben op de toekomstige vergunningverlening. Deze toezegging moet beschreven worden in dit beheerplan.

7. Monitoring en handhaving natuur (p. 98)

Voor een aantal soorten en habitattypen is een goede waterkwaliteit, met geschikte abiotische randvoorwaarden (zuurgraad, zoutgehalte, voedselrijkdom) essentieel. Er is echter nog onvoldoende duidelijkheid over het monitoringsprogramma dat moet worden opgezet voor de waterkwaliteit. De afspraken die hierover worden gemaakt, moeten concreet in het beheerplan worden opgenomen. In dit verband dient een goede nulmeting plaats te vinden. Zonder nulmeting is geen monitoring mogelijk!

8. Toetsing huidig gebruik en beheer (p. 103)

In hoofdstuk 7 van het concept-rapport is bepaald dat het 'huidige gebruik' en beheer is gedefinieerd als alle vormen van gebruik en beheer zoals dat plaatsvond op 1 januari 2012, mits toegestaan onder overige vigerende wetgeving. De wettelijke term is 'bestaand gebruik'.

In het kader van de rechtszekerheid is van groot belang dat de juiste wettelijke terminologie wordt gehanteerd in het beheerplan. Om die reden dient in het ontwerp-beheerplan te worden verduidelijkt om welke reden er gesproken wordt over huidig gebruik in plaats van bestaand gebruik. Indien hieronder hetzelfde wordt verstaan dient de term huidig gebruik te worden vervangen door de wettelijke term 'bestaand gebruik'. Dit gelet op de status van het ontwerp-beheerplan waarin wordt bepaald of en onder welke voorwaarden en beperkingen bestaand gebruik een plaats kan krijgen in het beheerplan en daarmee niet onder de vergunningplicht valt, dan wel vergunningplichtig is.

Met het oog op de rechtszekerheid is het bovendien essentieel om het bestaande gebruik in het ontwerp-beheerplan in voldoende mate te omschrijven. Voorwaarde bij het opnemen van bestaand gebruik in het beheerplan, waarbij de vergunningplicht vervalt, is dat het bestaand gebruik wordt uitgevoerd op een wijze zoals beschreven in het beheerplan. Dat betekent dat de verschillende vormen van bestaand gebruik nauwkeurig beschreven moeten zijn. Alleen op die wijze kan worden gewaarborgd dat het bestaand gebruik de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengt (vgl. Kamerstukken I 2008/09, 31 038, D, p. 11).

In de inleiding van Hoofdstuk 7 (p.103) staat: "*Huidig gebruik in de (deel)gebieden mag niet leiden tot het niet behalen van deze doelen in de voorgenomen aard en omvang en op de aangegeven locaties of omschrijvingen hiervan*".

De werkgroep is van mening dat in hoofdstuk 7 duidelijker moet worden aangegeven dat het niet halen van de doelstellingen door onvoldoende borging van het beheer, ondanks hetgeen hierover wordt opgemerkt in hoofdstuk 7.3, geen gevolgen zal hebben voor nieuwe Nb-vergunningen.

In het ontwerp-beheerplan dient te worden opgenomen dat het eventueel niet-behalen van bepaalde doelstellingen als gevolg van het onvoldoende beschikbaar zijn van financiële middelen geen gevolgen zal hebben voor de bestaande activiteiten.

Het ontwerp-beheerplan is opgesteld op grond van een zogenaamde 99% versie van het aanwijzingsbesluit. Uit het rapport wordt niet duidelijk wat hiermee wordt bedoeld en wat de eventuele gevolgen zijn voor het beheerplan indien het aanwijzingsbesluit onverhoopt toch wijzigt.

In het ontwerp-beheerplan en in Bijlage 7-1 is geen kwantificering gegeven van het bestaande gebruik. Er wordt verwezen naar de door het Steunpunt Natura 2000 samen met Arcadis opgestelde sectornotities op generiek niveau en op hoofdlijnen, waaraan geen juridische status kan worden

ontleend. Op grond van het ontwerp-beheerplan dient voldoende duidelijk te zijn welke bestaande activiteiten zijn vrijgesteld van de vergunningplicht. Deze duidelijkheid kan worden verschaft door op grond van een gebiedskaart met bijbehorende omschrijving een overzicht op te nemen van het bestaande gebruik op de peildatum, 1 januari 2012. Dit bestaand gebruik dient te worden gemeten aan de bestemmingsplannen in het gebied. In het ontwerp-beheerplan zijn de bestaande activiteiten onvoldoende inzichtelijk gemaakt. Een en ander is met name relevant gelet op de onmiddellijke juridische doorwerking van dit onderdeel van het ontwerp-beheerplan.

Uit artikel 19a, eerste lid van de Nbwet 1998 volgt dat het beheerplan tevens kan beschrijven welke voorzienbare toekomstige ontwikkelingen zijn toegestaan (vgl. Kamerstukken II 2007/08, 31 038, nr. 6, p. 13). Wij zijn gelet hierop van mening dat, gezien de belangen van de bewoners en eigenaren, alle ontwikkelings- en gebruiksmogelijkheden die zijn toegestaan in de bestemmingsplannen in het gebied, in het beheerplan als bestaand gebruik dienen te worden vastgelegd. Deze ontwikkelingen zijn immers reeds mogelijk op grond van de ter plaatse geldende bestemmingsplannen. Met betrekking tot deze voorzienbare toekomstige activiteiten kunnen sluitende conclusies worden getrokken met betrekking tot eventuele toekomstige effecten voor de instandhoudingsdoelstellingen, gelet op het feit dat bij het vaststellen van de bestemmingsplannen reeds rekening is gehouden met – en getoetst aan – de eisen uit de Natuurbeschermingswet 1998.

9. Ruimte voor toekomstige ontwikkelingen (p. 113)

Naar onze mening dient het ontwerp-beheerplan een concreter kader te schetsen dat voor zowel de vergunningaanvrager als voor de vergunningverlener duidelijkheid biedt met betrekking tot het opstellen van een passende beoordeling voor plannen en projecten.

Naar onze mening dient het ontwerp-beheerplan een concreet kader te schetsen dat voor zowel de vergunningaanvrager als voor de vergunningverlener duidelijkheid biedt met betrekking tot het opstellen van een passende beoordeling voor plannen en projecten.

Nodig is een aantal A4-tjes met concrete korte toetsingscriteria voor de burger, de bestuurder, de aanvrager van de Nb-vergunning en niet te vergeten de provinciale vergunningverlener. Maak het beheerplan net als een bestemmingsplan, waarin naast heel veel toelichting gewoon kort de gebruiksvoorschriften (de criteria) zeer concreet zijn aangeven. Daarop kan de aanvraag getoetst worden en heeft de rechter ook een duidelijk kader. Het grote voordeel is dat er duidelijkheid is voor alle betrokkenen. We weten dan waarover we spreken!

De voorbeelden in hoofdstuk 9 moeten verder uitgewerkt worden, zodat duidelijk is welke punten bij toetsing met name van belang zijn. Meer praktijkvoorbeelden zijn noodzakelijk. Daarbij valt te denken aan bepaalde habitattypen waar extra op gelet moet worden, hoe om te gaan met verstoring van vogels, etc.

Duidelijkheid is hier zeer noodzakelijk. Zie de eerdere opmerking, “toevoegen concrete toetsingscriteria”. Wanneer kan een veehouderij uitbreiden en wanneer niet. Wanneer kan een

industriële bedrijf nieuw vestigen, wanneer niet, welke nieuwe recreatieve vorm kan plaats vinden en welke niet.

Ook is een uitwerking van het Ornis criterium (1% additionele sterfte t.o.v. natuurlijke sterfte) aan te bevelen, aangezien dit criterium in de praktijk niet praktisch toepasbaar blijkt doordat de natuurlijke sterftepercentages van de diverse vogelsoorten niet bekend zijn en van veel factoren afhankelijk zijn.

10. Specifiek

10.1 Visie op uitwerking doelen in ruimte en tijd (p. 60)

Gebiedsafbakening

Er zijn verschillen geconstateerd tussen de kaarten van het ontwerp-aanwijzingsbesluit en de kaarten van het concept-beheerplan. Voor zover deze laatste strekken tot een ruimere afbakening van het gebied dient dat ongedaan gemaakt te worden. Er kan en behoeft geen groter gebied aangewezen (te) worden dan het gebied dat bij de commissie is gemeld. Vanuit de rechtszekerheid kan namelijk niet van eigenaren verlangd worden dat hun gronden onderdeel van het gebied worden gemaakt als daar geen juridische noodzaak toe is.

In figuur 4.2 (p.69) staat de contour langs de Noordenseweg (stippellijn) er nog steeds in, ook zijn de petgaten en het Brampjesgat, waar veel recreatievaart plaatsvindt, als ontwikkelingsgebied voor krabbenscheer aangemerkt. In het overleg daarover met de Provincie is toegezegd dat dit zou worden aangepast.

Tevens is de gekartelde contour langs de Dorpsstraat en het Zuideinde langs de vaart gelegd, ondanks dat deze contour al een keer door de provincie is aangepast.

In figuur 5.2 (p. 90) wordt gesteld dat in het donkerblauw aangegeven gebied niet met motorvaartuigen mag worden gevaren. Hier valt echter ook het Brampjesgat onder, waar veel recreatie plaatsvindt. De eigenaren en degenen die daartoe door de eigenaren zijn gemachtigd, moeten daar naar toe kunnen varen met een motorboot.

Voorheen kon dat ook en verstrekke de provincie een speciale vergunning hiervoor. In het beheerplan dient opgenomen te worden dat deze bestaande activiteit kan worden voortgezet.

Hier is het vermelden van bestaand gebruik in de tekst erg belangrijk.

Roerdomp (p. 80)

Er is ± 1,46 ha Overjarig riet nodig voor 1 broedpaar. De doelstelling is uitbreiding tot 6 broedparen. Dan is dus ongeveer 9 ha rietland voldoende om de doelstelling te halen en geen 50 ha of zelfs 200 tot 250 ha in de Meijegraslanden.

Dat een flexibel peil nodig is ten behoeve van rietvorming klopt niet. Hoogstens zou dit beheer houtgewasvorming tussen het riet vertragen en de beheerkosten iets verlagen.

10.2 Meijegraslanden / overjarig riet

In de huidige situatie is er geen flexibel peilbeheer in de Plassen en die is er ook nooit geweest. De werkgroep vraagt zich af waarom er dan voor doelen wordt gekozen die wel een flexibel peil nodig hebben. (zie pagina 14, 63 en 64 van het ontwerp-beheerplan).

Aangetoond moet worden waarom per se in de MGL rietvorming plaats moet vinden, terwijl op de plassen die mogelijkheid volop aanwezig is. Zoals al eerder gezegd is waterriet/inundatie voor de Roerdomp (het enige instandhoudingsdoel wat een mogelijk een negatief significant effect zou kunnen opleveren) niet per se nodig. Gewoon overjarig riet in het plassengebied zelf is voldoende. Dan gaat het bij flexibel beheer alleen nog maar om een besparing in de beheerskosten, vanwege de wat vertraagde groei van houtgewassen tussen het riet. Aangetoond moet worden hoeveel deze besparing dan is. Uit het EHS proces zou volgen of er in de MGL Overjarig Riet komt. Er is in het beheerplan niet aangegeven op welke andere locaties in het plassengebied Overjarig Riet gevormd kan worden. Het is namelijk geheel niet zeker dat er in het EHS-proces Overjarig Riet komt in de MGL. Blijkbaar is dit doel niet zo belangrijk, anders zou er zeker in het plassengebied nieuwe locatie met Overjarig Riet als zoekgebied zijn aangegeven, een zogenoemd plan B. In eerdere brieven heeft LTO al aan dit aspect gerefereerd.

De werkgroep acht het niet juist dat zonder een vergelijking van de voor- en nadelen wordt uitgegaan van de realisatie van de kernopgave 'Overjarig riet' in een deel van de Meijegraslanden, in plaats van elders in het gebied.

De verwijzing naar de *'EHS die is voorzien voor een deel van de Meijegraslanden'* en waarbij een deel van de agrarische activiteiten binnen het Natura 2000-gebied zal verdwijnen (p. 209 bijlagenrapport) is dan ook prematuur, evenals de zin *"Als uit de monitoring zou blijken dat de ontwikkeling minder gunstig verloopt, kan het alsnog noodzakelijk zijn om brongerichte maatregelen in de landbouw te nemen (verwoord in het eindadvies werkgroep landbouw in het kader van het project Pas-op-z'n-Plaats. Deze maatregelen zullen naar verwachting het meest effectief zijn in de Meijegraslanden"*. (p. 218 bijlagenrapport).

Onbegrijpelijk dat er zo maar naar het eindadvies werkgroep Landbouw verwezen wordt. Dit staat namelijk helemaal niet in dit eindadvies en is nooit besproken. Eindconclusie van de 3 PAS-werkgroepen is dat lokale brongerichte Landbouwmaatregelen nooit een voorwaarde voor Nb-vergunningverlening zullen zijn. (zie uitgangspunten art 4.1 blz 16 en 4.5 blz 21). Te betreuren is dat dit nu ineens zonder enig overleg anders worden opgeschreven in dit beheerplan. Dit ondermijnt het vertrouwen in het door de provincie geregisseerde proces.

Op voorhand wordt er in het ontwerp-beheerplan vanuit gegaan dat een deel van de Meijegraslanden als EHS zal worden ingericht. Er ontstaat dan ruimte voor een kwalitatief goede uitwerking van de kernopgave 'Overjarig riet' (binnen ca. 200-250 ha). Deze mogelijkheid wordt als voldoende

beschouwd om de onder deze kernopgave vallende doelen (op termijn) te realiseren. De autonome ontwikkeling met betrekking van een deel van de Meijegraslanden tot inrichting als EHS wordt de komende jaren gevolgd. (pagina 64, 79, 81 ontwerp-beheerplan).

Uit de tekst (o.a. pagina 112 ontwerp-beheerplan) wordt niet duidelijk of er ook elders ruimte is voor aanleg van overjarig rietland. Uit de tekst (o.a. pagina 112 ontwerp-beheerplan) wordt niet duidelijk of er ook elders ruimte is voor aanleg van overjarig rietland. Er is namelijk geen onderzoek gedaan of Overjarig Riet in het Plassengebied zelf kan worden aangelegd. Daar is wel een goede mogelijkheid voor. Met name als particuliere rietland-percelen daarbij betrokken worden. Voor Overjarig riet zijn de Meijegraslanden niet nodig: in het Plassengebied zelf kunnen voldoende hectares Overjarig riet worden gevormd door rietland niet elk jaar te maaien. Een flexibel peil is daar niet voor nodig. Als er ook aan de eigenaren daarvan een (SNL)-subsidie kan worden verstrekt, zijn er goede mogelijkheden voor Overjarig Riet in het Plassengebied. Bovendien worden andere eigenaren (rietsnijders) dan op een gelijke eerlijke manier behandeld als de andere grote eigenaar Natuurmonumenten. Voor de Roerdomp is het niet noodzakelijk om ook waterriet/inundatieriet te creëren (een flexibel peil voor waterriet/inundatieriet is er nooit geweest in het Nieuwkoopse).

Voor- en nadelen van realisatie in de Meijegraslanden ten opzichte van een andere locatie kunnen zo niet worden vergeleken. Gelet op het feit dat niet de vereiste zorgvuldige en volledige belangenafweging heeft plaatsgevonden (art. 3:2 Awb en art 3:4, eerste lid, Awb) dient alsnog inzichtelijk te worden gemaakt en uitgewerkt of voor de uitwerking van de kernopgave overjarig rietland andere mogelijkheden bestaan.

Voor de Veenmosrietlanden is de doelstelling "Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit". Als belangrijkste knelpunt wordt de te hoge stikstofdepositie genoemd.(p. 73 ontwerp-beheerplan) Volgens het bijlagenrapport (p.200, tabel 3.24) is de huidige situatie, met uitzondering van de structuur en functie in de Schraallanden langs de Meije matig tot goed. Onder 'Trend' wordt aangegeven dat doel is behoud omvang en kwaliteit. *"De perspectieven zijn bij het bestrijden van de verdroging en/of bij het plaggen van het aanzienlijk areaal verruigd, verzuurd en verdroogd rietland vrij goed"*. Als belangrijkste knelpunten worden genoemd verdroging, verzuring, eutrofiëring en een gebrek aan dynamiek waardoor geen geschikte verlandingsstadia ontstaan.

De werkgroep is van mening dat ook hier onvoldoende wordt onderbouwd waarom de instandhoudingsdoelstelling niet kan worden bereikt door verbetering van het beheer en waarom er bij verbetering door inrichting alleen wordt gekeken naar de Meijegraslanden.

In de "Visie" (hfdst 4), wordt zelfs een zoekgebied van 200-250 ha nieuw veenmosrietland in de MGL aangegeven. Die "Visie" wil men werkelijkheid laten worden in de volgende beheerplanperiode. In het proces "PAS op zijn Plaats" is duidelijk geworden dat verlanding een voortgaand proces is. Geconstateerd is in de 3 werkgroepen dat, indien er in het geheel geen stikstofdepositie zou zijn, deze successie gewoon door gaat en dat veenmosrietland uiteindelijk bos wordt. Dit staat ook zo

omschreven in het beheerplan. Vastgesteld is in PAS-traject dat er gewoon achterstalling onderhoud is geweest tav het VMR. Nu pas is er voor het eerst gestart door het waterschap met petgaten graven (KRW-maatregelen). En nu pas gaat Natuurmonumenten (mits de 13,6 miljoen euro op tafel komt) starten met petgaten, afplaggen bos rooien enz. (hoofdrapport 5.1.3, p. 94 bij het 3e bolletje). In de eindadviezen van de werkgroepen is geconstateerd dat goed beheer ver weg het belangrijkste middel is om aan het instandhoudingsdoel voor VMR te voldoen. Er is daarom geen noodzaak om nieuw veenmosrietland te creëren in de Meijegraslanden. Ook daar zal een goed beheer moeten worden gevoerd om geen achterstallig onderhoud te laten ontstaan. Laten we daarom zuinig zijn met de beschikbare financiën in deze crisistijden en het geld gebruiken voor het herstel van de bestaande veenmosrietlanden.

De werkgroep heeft grote twijfels bij de effectiviteit van de maatregel onderbemaling van de Meijegraslanden en is van mening dat de gevolgen voor het peilbeheer onvoldoende zijn afgewogen.

Nieuw Veenmosrietland en Blauwgrasland zijn verzuringsgevoelige habitats en zouden dicht bij de bestaande veehouderijen komen te liggen, waardoor deze bedrijven in verband met een kortere afstand ten aanzien van de stikstofdepositie meer worden belemmerd in hun uitbreidings- of zelfs bestaansmogelijkheden.

10.3 Meijegraslanden / PAS

In bijlage 7-5 worden de PAS herstelstrategieën beschreven. Hierbij gaat het voornamelijk om het terugdringen van stikstofdeposities. Opnieuw wordt verwezen naar de EHS die is voorzien voor een deel van de Meijegraslanden en waarbij een deel van de agrarische activiteiten binnen het Natura 2000-gebied zal verdwijnen. (p.209 bijlagen rapport)

De werkgroep wijst erop dat de Stichting Behoud Meijegraslanden en LTO voortdurend hebben gewezen op het belang van veehouderij voor het behoud van het landschap en dat er geen aanleiding en noodzaak is om op deze gebieden een EHS-claim te handhaven. Verwezen wordt naar hun zienswijze van 28 juni 2012 op het ontwerp-natuurbeheerplan 2013 van de provincie Zuid Holland.

In het traject 'PAS op de plaats' is door de provincie Zuid-Holland, gebiedspartijen en deskundigen gezocht naar een oplossing, welke nu binnen bereik lijkt.

Alleen indien het aanvullende pakket beheer- en effectgerichte natuurmaatregelen voor het herstel van het veenmosrietland in uitvoering wordt genomen – verwoord in het hoofdrapport 5.1.3 op blz 94, alleen het 3e bolletje: “maatregelen tbv VMR” kunnen landbouw en industrie gebruik maken van de ontwikkelruimte in de PAS.

De aannahme ten aanzien van de stikstofdepositie die ten grondslag ligt aan dat advies (1295 mol/ha/jr in 2030), is terug te vinden op pagina 217 van het bijlagenrapport. In het bijlagenrapport wordt aangegeven dat het gat van 295 mol met de extra PAS-maatregelen voor het VMR teruggebracht

moet worden naar 1000 m/ha/jr. Dat klopt niet. In de PAS-werkgroep Landbouw is vastgesteld dat in 2030 de depositie van stikstof 1295 mol/ha/jaar mag zijn en niet 1000 m/ha/jr. Daartoe moeten er (kostbare) maatregelen getroffen worden. Deze maatregelen opgesomd in het hoofdrapport 5.1.3 op blz 94, alleen het 3e bolletje: "maatregelen tbv VMR", zijn met name nodig voor het behoud van Veenmosrietlanden. De maatregelen tbv Blauwgrasland en tbv Trilvenen zijn dus niet nodig om de depositie van 1295 m/ha/jr in 2030 toe te laten!

De werkgroep constateert dat er nu ook veenmosrietlanden in het gebied aanwezig zijn met een redelijke tot goede kwaliteit. Hoe is dat te verklaren bij de huidige depositie en gebrek aan onderhoud? Niet aangegeven wordt hoe het depositiegat is vastgesteld.

Voor geen van de habitattypen is de verwachting dat de PAS-doelstelling (behoud) in het geheel niet kan worden gehaald, indien -waar aan de orde- er herstelstrategieën worden uitgevoerd. (p.216 bijlagenrapport). Met het maatregelenpakket specifiek voor veenmosrietland – zie hoofdrapport 5.1.3 op blz 94, alleen het 3e bolletje: "maatregelen tbv VMR" wordt het behoud van veenmosrietlanden tot 1.295 mol/ha/jaar aan stikstof in 2030 gegarandeerd.

Het ontwerp beheerplan bevat de zin "*Als uit de monitoring zou blijken dat de ontwikkeling minder gunstig verloopt, kan het noodzakelijk zijn om brongerichte maatregelen in de landbouw te nemen*". Naar verwachting in de Meijegraslanden (p. 218)! De werkgroep acht het onjuist om reeds nu - zonder verdere afweging en zonder verder onderzoek - te stellen dat deze maatregelen in de Meijegraslanden zouden moeten worden uitgevoerd. Dit klemt te meer daar in het verleden naar de mening van de werkgroep onvoldoende onderhoud is gepleegd.

Onbegrijpelijk dat er zo maar naar het eindadvies werkgroep Landbouw verwezen wordt. Dit staat namelijk helemaal niet in dit eindadvies en is nooit besproken. Eindconclusie van de 3 PAS-werkgroepen is dat lokale brongerichte Landbouwmaatregelen nooit een voorwaarde voor Nb-vergunningverlening zullen zijn. (zie uitgangspunten art 4.1 p. 16 en 4.5 p. 21). Te betreuren is dat dit nu ineens zonder enig overleg anders wordt opgeschreven in dit beheerplan. Dit ondermijnt het vertrouwen in het door de provincie geregisseerde proces.

10.4 Maatregelen (p. 87)

Meijegraslanden

De op p. 93 onder 5.1.2 (10) genoemde maatregel omvat het opbrengen van veen uit petgaten op percelen van Natuurmonumenten in een deel van de onderbemalingen van de Meijegraslanden. Is dit juist? Komen de onderbemalingen op percelen van Natuurmonumenten en niet op die van de veehouders?

Het afplaggen van 30 ha in Hazeleger (p.94) is een maatregel in het kader van de EHS. Het vormen van nieuw blauwgrasland is geen PAS maatregel! Allen ten behoeve van Veenmosrietland zijn extra PAS-maatregelen nodig.

In tabel 5.2 in hoofdstuk 5 van het ontwerp-beheerplan (p. 94/95) worden de maatregelen genoemd die nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen (kernopgaven en specifieke doelen) te halen. Bij de KRW maatregelen worden niet genoemd de tweede defosfateringsinstallatie aan de Uitweg en de fosfaat isolatie van het water in De Pot.

De maatregelen 12 t/m 16 vormen voorwaarden om het huidige gebruik van activiteiten die in categorie 2 vallen, voort te kunnen zetten. Het betreft ook de PAS maatregelen voor de eerste beheerplanperiode ten behoeve van de doelstellingen t.a.v. blauwgrasland, trilvenen en veenmosrietland. De PAS-maatregelen gelden alleen voor VMR en niet voor Trilvenen en Blauwgrasland. Dit staat fout op pagina 94.

Het PAS-maatregelenpakket betreft natuurbeheer- en natuurherstelmaatregelen die door de beheerders/eigenaren moeten worden uitgevoerd. De gebruikers zijn daarmee afhankelijk geworden van de uitvoering van deze (kostbare) plannen. (zie tabel 6.2, pagina 216 van het bijlagenrapport). Dit kan problematisch worden wanneer de bijbehorende financiering van de maatregelen niet rond komt, of het uitvoeren van de natuurherstelmaatregelen niet voldoende wordt geborgd. Welke zekerheid bestaat er ten aanzien van de financiering?

Recreatie

Op pagina 18 van het ontwerp-beheerplan wordt genoemd dat het habitattype Krabbenscheer (H3150) vrij veel voorkomt op de Nieuwkoopse plassen en de Haeck.

Op de pagina's 69 en 92 komt onder 'Verbetering door beheer' echter een uitbreiding van deze vegetatie aan de randen van de Noordeinderplassen en in de Maarten Freeke Weije aan de orde. Als gevolg daarvan mag op de doorgaande routes niet in een oeverzone van 50 m. gevaren worden. De zonering is weergegeven in Figuur 5.4. (pagina 92 ontwerp-beheerplan).

De werkgroep constateert dat ondanks de eerder - bij herhaling - gemaakte opmerkingen de zonering tot langs de Maarten Freeke Weije is doorgezet.

Door de organisaties van gebruikers is gevraagd deze terug te brengen naar 15 - 20 meter en om voor de Maarten Freeke Weije deze uitbreidingslocatie te verplaatsen naar de oostelijke oever. Zoals nu weergegeven in figuur 5.4 betekent de zonering dat de doorvaart van de sloepenroute wordt beperkt, evenals de doorgaande vaarroute. De beperking maakt het varen met een laverende zeilboot vrijwel onmogelijk.

De werkgroep zet vraagtekens bij de noodzaak van deze beheermaatregelen en stelt voor om in overleg met betrokken organisaties alsnog de breedte en locatie van de oeverzone te bepalen.

De werkgroep merkt op dat de blauwgraslanden met een motorboot niet zijn te bereiken.

Op pagina 88 wordt "Actief Biologisch Beheer" (ABB) in de tabel voorlopig opgeschort in afwachting van een proef op een plasje (De Sloene) in Reeuwijk. De vergelijking is onzinnig want het kleine plasje De Sloene wordt met borstels fysiek afgesloten voor vismigratie van de rest en zelfs dan moet ik nog zien dat het gaat werken en blijft werken. In een open systeem als Nieuwkoop is het ondenkbaar dat het gaat en blijft werken. Er zijn al veel proeven geweest met ABB die in open systemen stuk voor stuk zijn mislukt. ABB in Nieuwkoop zou een dure en tijdelijke vorm van symptoombestrijding zijn, geldverspillend en dieronvriendelijk bovendien. ABB moet niet "voorlopig" maar "definitief" van de baan.

10.5 Toetsing huidig gebruik en beheer (p. 103)

Landbouw

Op pagina 109, 3e alinea, staat "*Bovenop de landelijke maatregelen wordt vanuit de landbouw innovatie voorgenomen*".

De werkgroep wijst erop dat de werkgroep landbouw de kosten van innovatie maatregelen heeft becijferd op 72 miljoen voor de komende 18 jaar. De suggestie wordt gewekt dat de sector dat zelf gaat betalen. Dat is in de werkgroep landbouw niet zo besproken en het is ongewenst omdat er dan een ongelijk speelveld met landbouw in andere gebieden zal ontstaan.

10.6 Sociaal economische gevolgen (p. 111)

Op pagina 111 en 112 worden de sociaal-economische gevolgen beschreven. Hier worden de positieve gevolgen benadrukt, bijvoorbeeld: "gebied wordt aantrekkelijker voor de recreanten", doch de vaarroutes worden kleiner. De positieve aspecten van het Plassengebied zijn nu al zonder dit beheerplan mogelijk. In dit beheerplan komen er geen recreatiemogelijkheden bij. Dit is dus geen positief maar een negatief sociaal-economisch gevolg. En zo zijn er veel voorbeelden in dit hoofdstuk.

De auteurs gaan er kennelijk van uit dat de gewenste inspanningen geen sociaal economische gevolgen zullen hebben. Als boeren moeten verdwijnen heeft dat grote gevolgen voor de leefbaarheid van bijvoorbeeld de Meije. Deze zijn niet inzichtelijk gemaakt. Denk aan het voortbestaan van de school of de winkel in Noorden of Woerdens Verlaat.

In de vierde alinea op pagina 111 wordt genoemd dat een besparing van hulpstoffen bijdraagt in het rendement van de landbouw, zonder dat bekend is wat het betekent voor de diergezondheid op langere termijn. De werkgroep vindt dit te voorbarig.

De kosten van extra investeringen en de jaarlijkse exploitatiekosten worden niet genoemd. Als boeren wegtrekken en het open landschap wordt veranderd in ondoorzichtig Overjarig Riet is dat een groot negatief effect op komst van de recreant. Bovendien levert nieuwe rietmoeras in de MGL overlast op door muggen en knutten en is er gevaar voor een nieuw virus" het West Nijl Virus". Overduidelijk dus flinke sociaal-economische gevolgen die moeten worden benoemd en waarbij een kostenaspect hiervan in beeld moet worden gebracht.

De conclusie: "de instandhoudingsdoelstellingen kunnen gerealiseerd worden zonder grote sociaal-economische consequenties" wordt niet gedeeld.

Essentieel is om een overzicht van de kosten en gevolgen (economische schade, investeringen + jaarlijkse lasten) van alle mitigerende maatregelen voor bedrijven en bewoners te geven.

10.7 Ruimte voor toekomstige ontwikkelingen (p. 113)

Landbouw

Voor de agrarische sector blijft onduidelijk hoe de schaarse ontwikkelingsruimte wordt vastgesteld en toegedeeld. Wat blijft er bij een economische groei van 2.5% over voor de bedrijfsontwikkeling van landbouwers? Wordt een boer uitgekocht ten behoeven van de bouw van een kolencentrale?

Hoofdstuk 9 vraagt om meer duidelijkheid.

Daarnaast is met betrekking tot de in het kader van de PAS opgenomen doelstelling inzake de daling van stikstofdepositie en de ontwikkelingsruimte die vrijkomt voor nieuwe activiteiten van belang dat deze ontwikkelingsruimte alleen kan worden benut, indien het beheerplan deze activiteiten opneemt (Kamerstukken II 2009/10, 32 127, nr. 135, p.7). Dit volgt uit artikel 19 km, eerste lid van de Natuurbeschermingswet 1998. Gelet hierop dient in het beheerplan meer concreet te worden opgenomen welke handelingen in aanmerking komen voor deze ontwikkelingsruimte. Aan deze eis is in het conceptrapport niet voldaan.

Niet duidelijk is waarom er bij bedrijfsontwikkeling buiten de grenzen van het Natura 2000-gebied, waarbij geen sprake is van toename van de stikstof depositie, een NB wet vergunning procedure moet worden doorlopen, zoals op pagina 116 (9.2.3) wordt gesteld. Om welke externe werking gaat het hier?

Het beschikbaar stellen van innovatiegelden voor het Veenweide Innovatie Centrum zorgt er niet voor dat de gewenste extra investeringen en inspanningen in het veld worden geregeld.

Het gehele integrale eind-advies van de 3 werkgroepen en de conclusies en aanbevelingen in het eindrapport van de werkgroep Landbouw moeten volledig worden opgenomen in het Beheerplan. Dit is meerdere keren toegezegd door dhr Rob Ligtenberg.

Als de maatregelen op nationaal niveau en de herstelmaatregelen (PAS maatregelenpakket) voldoende gunstig effect garanderen, ontstaat er ruimte voor stikstofdepositie door nieuwe economische ontwikkelingen tot de helft van hetgeen is verminderd (p. 114 ontwerp-beheerplan). Een economische groei van 2,5% kan plaatsvinden wegens de voorziene verdere daling van de depositie in de komende 20 jaar. Betekent dit dat degenen die het eerst gaan uitbreiden, de ruimte die er is tot de 2,5% gaan invullen en anderen, die later willen uitbreiden, dat niet meer kunnen? Is er reeds in 2013 een uitbreiding mogelijk?

Het verlenen van Natuurbeschermingswet-vergunningen (Nb-vergunningen) voor stikstofuitbreidingen is zeer noodzakelijk in 2013. Het gehele proces "Pas op zijn Plaats" was hierop gericht. Het gebied zit al lange tijd op slot. Ondernemers hebben soms wel gebouwd met een bouw- en milieuvergunning maar hebben nog geen Nb-vergunning. Vele andere ondernemers durven nu nog niet te investeren terwijl dat bedrijfstechnisch noodzakelijk is. Zij lopen een groot risico als iemand zijn vinger opsteekt. Zeer blij was iedereen dat er stikstofruimte gevonden is in de depositie van 700 naar 1295 mol op het VMR. Alles was er op gericht in dit proces dat NB-vergunningen voor stikstofuitbreidingen mogelijk zouden zijn in 2013. De heer Ligtenberg gaf op 4 december - tijdens de presentatie van dit concept-beheerplan nog aan dat vergunningverlening eventueel al in januari 2013 zou kunnen. Zonder overleg deelde gedeputeerde Han Weber echter op 13 december plotseling aan alle ondernemers in de Milandhof mede dat de vergunningverlening in 2013 nog niet mogelijk is. "Koop maar stikstofruimte van je buurman" was het antwoord. Op 1 januari 2014 gaat de landelijke PAS al in (als dat wordt gehaald). Dan is de hele exercitie van "Pas op zijn Plaats" voor 2013 dus niet nodig geweest!! Zo ga je als provincie niet om met de grote belangen van 1000 veehouders en 2000 andere ondernemers binnen 58.000 ha rondom de Nieuwkoopse Plassen.

Recreatie

De werkgroep gaat ervan uit dat voor bestaande activiteiten, zoals het Torenschuddersfeest, de Blues nacht en het buurtfeest, de (geluids)beperkingen genoemd onder 9.2.5. (p.117) niet gelden, omdat het geen nieuwe recreatieve activiteiten zijn. Deze bestaande activiteiten dienen uitdrukkelijk in het beheerplan te worden vermeld onder categorie 1.

Hetzelfde geldt voor het met een motor varen door beroeps- en sportvissers.

11. Bijlagenrapport

Op p. 84, onder 1.4.4. wordt genoemd dat vermesting mogelijk is doordat stikstof en fosfaat uit landbouwpercelen in de Meijegraslanden uitspoelt naar sloten die in verbinding staan met het plassegebied.

Deze alinea dient te worden genuanceerd.

Een Grauwe gans is goed voor 3,2 kg N/jaar, een stuk jongvee van 1 jaar of ouder voor 56,9 kg N/jaar (bron: het LNV-loket: diergebonden normen versie jan. 2012)

Alleen al de vermesting door de groeiende populatie van de Grauwe gans (1997= 7 broedparen, in 2008 = 650 broedparen, in 2012 = 900 á 1000 broedparen, bron: M. van Schie, Natuurmonumenten in Leidsch Dagblad van 27-4-2012) is vele malen groter dan die van de veestapel in de Meijegraslanden.

Waterbeheer (p. 103)

De wegzijging vanuit het plassenwater naar de Meijegraslanden wordt verminderd door peilopzet van de onderbemalingen en het verhogen van het oppervlaktewaterpeil. In perioden met een neerslagoverschot, wordt dat overschot niet meer weggemalen. Er blijft een extra schijf water staan, die in een droogteperiode weer wordt gebruikt om in de waterbehoefte te voldoen.

Dit principe houdt het volgende in. Er wordt geen gelijkblijvend agrarisch peil meer gevoerd in de Meijegraslanden, inclusief de onderbemalingen, maar het wordt een flexibel peil. In regentijden (de winter) laat men het peil hoog komen zonder uitmaling op de Meije en in droge tijden laat men het peil heel diep wegzakken zonder waterinlaat van de plassen naar de Meijegraslanden. Die besparing op de waterinlaat van plassen naar de Meijegraslanden zou dan ook de besparing moeten opleveren voor de waterinlaat bij de Zieme van de Oude Rijn naar de Plassen. Een extra bijkomend gevolg is dat het maaiveld van de Meijegraslanden in droge tijden dus veel verder zal uitdrogen en wegzakken dan in de huidige situatie met redelijk vaste agrarische peilen. De Meijegraslanden zullen in de toekomst daardoor veel dieper worden. De werkgroep vindt dit beheer niet wenselijk en niet nodig.

Verhoging van het peil in de onderbemalingen (OB's) en sloten geeft meer wegzijging naar de diepe droogmakerijen ten noorden van de plassen. Die verhoging, dus de extra schijf water, vertraagt de daling van het peil in een droogteperiode slechts een beetje. In het beheerplan wordt het principe geschetst dat er geen plassenwater meer wordt ingelaten naar de Meijegraslanden (MGL), zodat in droge perioden het waterpeil in de MGL theoretisch tot ver onder het onderbemalingspeil moet gaan zakken. Veel lager dus dan de huidige OB's. Theoretisch wordt beoogd op de waterinlaat vanuit de plassen naar de MGL te besparen en dus ook op de waterinlaat van de plassen zelf bij de Zieme.

Echter door het veel grotere peilverschil in droge tijden tussen plassen en het theoretisch zeer lage MGL-peil, zal er onder grote druk veel meer water door de veendijkjes (om de MGL heen) stromen, zodat dat lage peil nooit bereikt zal worden. Geen enkele dijk is waterdicht en zeker deze kleine veendijkjes niet. Er stroomt dus toch plassenwater naar de MGL (hoe dieper het MGL-peil, hoe sneller de doorstroming), wat waterinlaat bij de Zieme vergt. Bovendien is er bij een veel hoger peil in

regentijden weer meer wegzijging naar de droogmakerijen. Ook wordt er met flexibel peilbeheer minder MGL-water uitgemalen op de Meije, die hetzelfde peilbeheer heeft als de plassen, met als consequentie dat er een kleinere hoeveelheid water zal zijn in de plassen zelf, waardoor er weer meer waterinlaat bij de Ziende zal zijn.

Die meerinlaat bij de Ziende door waterdoorlaat bij de veendijkjes in droge tijden + de wegzijging in regentijden + het ontbreken van het uitmaalwater van de MGL, kan niet gecompenseerd worden door die extra schijf water na een regenperiode die slechts tijdelijk aanwezig is. Dit wordt bevestigd in de inrichtingsvisie van de MGL, opgesteld door de DLG in december 2008, "De wegzijging door de EHS-inrichtingsvisie van de MGL (blz 44) over het gehele plassengebied neemt met 7% toe. En er ontstaat daardoor 3% meer kwel in de droogmakerij in Nieuwkoop!". In een mondeling overleg op 23 juni 2011, is een zeer summier berekening van het HHR overgelegd, welke aan zou tonen dat er bij flexibel peilbeheer minder waterinlaat naar de Meijegraslanden zou zijn (en dus minder waterinlaat bij de Ziende). Daarbij is geen rekening gehouden met de wegzijging door het hogere peil naar de droogmakerijen en de waterdoorlaat door de grotere veendijkjes bij meer peilverschil met de plassen.

De berekening wordt door het HHR zelf aangeduid als "quick en dirty". Een uitgebreide berekening die met alle factoren rekening houdt, is daarom noodzakelijk. Dat dit beheer met flexibel peil in de MGL daardoor de verdroging van de plassen (= minder waterinlaat bij de Ziende) tegen zou houden is niet onderbouwd en niet vaststaand.

Conclusie

Het hoofd- en het bijlagenrapport van het concept ontwerp-beheerplan dienen met inachtneming van vorenstaande opmerkingen gewijzigd en aangevuld te worden.

5 januari 2013

Geacht college,

In de afgelopen maanden hebben wij met 3 werkgroepen gewerkt aan maatregelenpakketten op basis van het Plan van aanpak "Pas op z'n plaats" om met bron-, beheer- en effectgerichte maatregelen Veenmosrietland te behouden in het Natura 2000 gebied Nieuwkoopse Plassen en de Haeck.

Onze opdracht was om samen met de regionale partners, de gemeenten, het waterschap en de maatschappelijke partijen pakketten van bron-, beheer- en effectgerichte maatregelen op te stellen die het behoud en de ontwikkeling van Veenmosrietland in het aan te wijzen Natura 2000 gebied Nieuwkoopse Plassen en de Haeck veilig stellen. Ecologie en economie moeten in het gebied in evenwicht zijn. Doel hiervan is om te voorkomen dat het gebied rond de Nieuwkoopse Plassen & de Haeck een categorie 2 gebied wordt in de Pas waarin geen ontwikkelruimte (groei) van bedrijvigheid rond de plassen mogelijk is en waarin vergunningverlening op basis van de Natuurbeschermingswet mogelijk is. De uitvoering van onze opdracht heeft meer tijd gekost dan geraamd onder andere omdat voor het opstellen van het landbouwadvies meer gedetailleerd inzicht nodig was in de verspreiding van de stikstofdepositie vanuit de landbouw. Het beschikbaar krijgen van de gegevens liep vertraging op door de beperkte inzet die daarvoor bij EL&I beschikbaar was.

Voor het Landbouw advies en het advies van IWVR is gebruik gemaakt van de gegevens van Aerius 1.4. Het natuuradvies en dit integrale eindadvies maken gebruik van gegevens uit Aerius 1.5. Voor het handhaven van het evenwicht tussen ecologie en economie in de regio is het van groot belang dat veranderingen in de modelberekeningen van Aerius niet leiden tot aanpassing van maatregelen.

Hoofdpijnen advies

Behoud van het Veenmosrietland is afhankelijk van het uitvoeren van een pakket aan beheer- en effectgerichte natuurmaatregelen. Daarmee is het mogelijk om ecologie en economie in evenwicht te houden en het gebied ontwikkelruimte te geven. De vergunningverlening voor de Natuurbeschermingswet kan hiermee vlot getrokken worden voor normale bedrijfsuitbreidingen. Generieke en lokale bronmaatregelen dragen bij aan het verder beperken van de stikstofdepositie en bevorderen daarmee de kwaliteit van Veenmosrietland door het remmen van de successiesnelheid van Veenmosrietland. Lokale bronmaatregelen zijn echter geen voorwaarde voor de Natuurbeschermings-wetvergunning.

De resultaten geven ons aanleiding om u als volgt te adviseren:

1. Voer haalbare en betaalbare maatregelen van de werkgroepen natuur en landbouw uit, inhoudend:
  - uitvoering van een pakket beheer- en effectgerichte maatregelen voor natuur binnen het Natura 2000 gebied;
  - stimuleer het realiseren van maatregelen om de stikstofemissie uit de landbouw te beperken waarbij het toekomstperspectief voor de landbouw behouden blijft;
2. Zorg voor voldoende financiële middelen voor de uitvoering van het maatregelenpakket voor natuur en landbouw. Voor natuur vergt dit ruim € 13,6 miljoen in 18 jaar (3 beheerplanperioden). Voor het stimuleringspakket voor landbouwmaatregelen is dit ongeveer € 15 miljoen in de eerste beheerplanperiode en daarna nog € 25,5 miljoen voor de laatste twee periodes.
3. Zet een goed monitoringsysteem op, aansluitend op de periode waarin een Beheerplan van kracht is, om de effecten van maatregelen op het herstel van Veenmosrietland en de ontwikkeling van de andere habitattypen, de stikstofdepositie en de landbouwsector te bepalen. Voer in dat kader een goede nulmeting uit.

4. Ga in overleg met de regionale partners, gemeenten, waterschappen, maatschappelijke partners over de opzet van een helder en integraal gebiedsproces voor de beleidsontwikkeling van onder andere de Kaderrichtlijn Water en de EHS.
5. Zorg voor heldere en eenduidige en rechtszekere vergunningverlening in de overgangperiode tot de definitieve Pas (DPAS) functioneert. Maak aan het gebied helder hoe vergunningsprocedures lopen in de overgangperiode tot en na vaststelling van de DPAS.

Uitgangspunten advies

Bij ons advies zijn wij ervan uitgegaan dat de stikstofdepositie daalt tot circa 1295 mol/ha/jr¹ in het jaar 2030 in het gebied Nieuwkoopse Plassen en de Haeck als gevolg van (inter)nationale generieke brongerichte maatregelen. Verder gaan wij ervan uit dat er altijd 192 ha kwalificerend Veenmosrietland in het gebied aanwezig moet zijn.

De werkgroep natuur heeft een pakket ontwikkeld bestaande uit beheer- en effectgerichte maatregelen dat aanvullend is op het reguliere beheer dat al wordt uitgevoerd.

Dit pakket maatregelen is voorgelegd aan een groep ecologische deskundigen met de vraag om te beoordelen of het voldoende is om het behoud van Veenmosrietland in Nieuwkoopse Plassen & de Haeck zeker te kunnen stellen. Deze groep deskundigen concludeerde dat met de uitvoering van het totale pakket natuurmaatregelen de achteruitgang van het Natura 2000 doel Veenmosrietland gestopt wordt en dat er potentie is voor uitbreiding van de oppervlakte en/of verbeteren van de kwaliteit van Veenmosrietland in het gebied Nieuwkoopse Plassen & De Haeck bij de verwachte daling van de depositie tot 1295 mol stikstof in 2030.

Deze conclusie van de ecologen is voor ons de reden om u te adviseren het gehele aanvullende pakket beheer- en effectgerichte natuurmaatregelen in uitvoering te nemen. Op deze wijze kunnen landbouw en industrie gebruik maken van de ontwikkelruimte in de PAS.

Voorwaarde voor het behoud en het herstel van de natuurwaarden in de Nieuwkoopse Plassen is dat er voldoende geld beschikbaar is voor het reguliere beheer en onderhoud van de beoogde natuurdoelen. De Subsidieregeling Natuur en Landschap moet daarom opengesteld worden voor de overstap vanuit Programma Beheer en voor nieuwe aanvragen. Wij hebben vastgesteld dat er op dit moment geen financiering beschikbaar is voor nieuwe aanvragen in het kader van de Subsidieregeling Natuur en Landschap.

Voor behoud en ontwikkeling van Veenmosrietland en een aantal andere habitattypen is het beperken van de stikstofdepositie tot een niveau dat lager is dan de 1295 mol N per ha per jaar gunstig. Lokale maatregelen op korte afstand van kwalificerend veenmosrietland hebben daarbij een relatief groot effect. Wij adviseren daarom om naast de natuurmaatregelen aanvullend voor de landbouw een stimuleringspakket te ontwikkelen voor versnelde implementatie voor stikstofreducerende maatregelen.

Uitvoering van het stimuleringspakket voor de landbouw versterkt het perspectief van deze sector in het veenweidengebied. Het stimuleringspakket bestaat uit het introduceren van nieuwe werkwijzen, een investeringsprogramma, een innovatieprogramma en een pakket lokale maatregelen. Het Innovatieprogramma zal ook een spin off hebben voor de landbouw in het veenweidengebied en daarmee

---

¹ Aerius 1.5

bijdragen aan de vermindering van de achtergronddepositie door de landbouw. Aanpassingen in de landelijke regelgeving ten aanzien van mestopslag, mestaanwending en stalvloeren heeft als effect dat de stikstofemissie vanuit deze bronnen daalt. In verband met het uitgangspunt voor een gelijk economisch speelveld zijn dit geen regionale bronmaatregelen.

Hieronder geven wij een samenvatting van de voorgestelde maatregelen per werkgroep.

Natuur

Voor het behoud van 192 ha Veenmosrietland is het nemen van herstelmaatregelen en een intensivering van het natuurbeheer noodzakelijk bovenop het reguliere beheer. Binnen het plangebied wordt nog onderzocht of er, naast veenmosrietland op grondeigendom van Natuurmonumenten, ook veenmosrietland aanwezig is op particuliere terreinen zodat door middel van gericht beheer de instandhoudingsdoelstelling Natura 2000 beter gewaarborgd zal worden.

Het streven is om lokale partijen als de rietsnijders actief bij het gebiedsproces te betrekken. Ook particulieren willen participeren in het behoud van Veenmosrietland en in aanmerking komen voor een vergoeding die nodig is om de noodzakelijke maatregelen uit te voeren. Een en ander vergroot ook het draagvlak voor natuurbeheer in het algemeen en dat in de Nieuwkoopse Plassen & De Haeck in het bijzonder.

De maatregelen bestaan uit 2 sporen; herstelmaatregelen voor het opnieuw op gang brengen van de successie in het gebied en wijzigingen van het huidige beheer.

Herstelmaatregelen:

- Het jaarlijks graven van 1 ha petgaten waardoor de verlanding opnieuw op gang komt;
- Jaarlijks rooien van bosranden ten behoeve van kraggevorming, 15 m breed en 150 m lang.
- Jaarlijks diep plaggen van 0,5 ha kwalificerend veenmosrietland, waardoor de kwaliteit van dit veenmosrietland tijdelijk zal toenemen.

Beheermaatregelen:

- Jaarlijks ondiep plaggen van 3,5 ha kwalificerend veenmosrietland, ten behoeve van de verspreiding van karakteristieke soorten.
- Jaarlijks zomermaaien van 84 ha niet kwalificerend veenmosrietland, zodat er altijd 192 ha veenmosrietland in het gebied aanwezig is.
- Het stoppen van het verbranden van sluis na de rietoogst en in plaats daarvan het sluis afvoeren op maximaal 183 ha om de stikstofdepositie af te laten nemen en verrijking van de bodem te voorkomen.

Er zal een monitoringsprogramma moeten worden opgesteld om de effectiviteit van de maatregelen te kunnen volgen.

Voor uitvoering van deze natuurmaatregelen, inclusief monitoring, is over een periode van 2013 tot 2030 circa € 13,6 miljoen nodig. Jaarlijks is gemiddeld een bedrag van € 755.000 nodig.

Landbouw

Door landelijk beleid wordt de stikstofdepositie op termijn teruggedrongen door het vastleggen van een aantal maatregelen in AMvB's. Aanvullend daarop is een verdere beperking van de stikstofemissie te bereiken. Voor het veenweidengebied rondom de Nieuwkoopse Plassen geldt dat er nog innovaties nodig

zijn om bestaande technieken geschikt te maken voor dit gebied. Zowel bij ondernemers als bij onderzoekinstellingen zijn hiervoor al kansen geselecteerd. Voor de uitvoering van maatregelen geldt de voorwaarde dat dit gebeurt in aansluiting op het investeringsritme van bedrijven. De invoering ervan vraagt ruim tijd, tot 2030.

Wij adviseren u om voor de landbouw in het gebied rondom de Nieuwkoopse Plassen een stimuleringspakket te ontwikkelen voor het versneld beperken van de stikstofemissie. Ondersteuning door de overheid bij de invoering van innovaties in het gebied versterkt het draagvlak voor de uitvoering van de verplichte generieke maatregelen. Wij adviseren u om de uitvoering te koppelen aan de monitoring. Een eerste pakket uitvoerbare maatregelen bestaat uit stimuleringsregelingen voor de volgende onderdelen:

1. Het optimaliseren van het voer- en beweidingsmanagement door de invoering van de Kringloopwijzer voor een zone van 10 km rondom het plassengebied. Met deze maatregelen is een reductie in de stikstofemissie van 10% per bedrijf mogelijk.
2. Het uitvoeren van eenvoudige aanpassingen aan stallen en mestopslagen en het aanleggen van onderwaterdrainage voor een zone van 10 km rondom het plassengebied;
3. Het versneld invoeren van het PPP-pakket, extensivering/herstructurering van de bedrijfsvoering voor bedrijven binnen 500 meter van kwalificerend veenmosrietland. Hiermee is een emissiereductie van 10% per bedrijf te bereiken.
4. Het als eerste ontwikkelen van emissiearm mestuitrijdsysteem voor veenweiden, dat in het kader van een breder innovatieprogramma voor het veenweidengebied wordt uitgevoerd in samenwerking met het VIC.

Aanpassing van stalvloeren, mestopslag en mestaanwending zijn effectieve maatregelen om de stikstofemissie te beperken. Deze maatregelen hebben grote gevolgen voor het economisch rendement. Wij stellen u voor om bij het rijk aan te geven dat de invoering van deze maatregelen afhankelijk is van landelijke regelgeving.

De kosten van deze maatregelen zijn als volgt:

Maatregel	Totale kosten 2013-2030	1 ^e fase stimuleringsregeling (beheerplanperiode 2013-2018)
Voer- en beweidingsmanagement, kringloopwijzer	€ 1.500.000	€ 1.500.000
Aanpassingen stal, mestopslag, onderwaterdrainage	€ 28.800.000	€ 9.600.000
Lokale landbouwmaatregelen 500 meter zone veenmosrietland	€ 730.000	€ 730.000
Innovatieprogramma	€ 9.500.000	€ 3.200.000
Landelijke invoering stalvloeren e.d.	€ 31.500.000	---
Totaal	€ 72.030.000	€ 15.030.000

Industrie, verkeer, wonen en recreatie

De werkgroep industrie, verkeer, wonen en recreatie ziet geen mogelijkheden voor het treffen van lokale bronmaatregelen vanwege de geringe bijdrage en diversiteit van de bronnen.

Voorgesteld wordt om, in lijn met de landbouwmaatregelen, op rijksniveau aan te dringen op generiek beleid en invoering van landelijke subsidieregelingen voor innovatie voor het terugdringen van de stikstofdepositie.

Tot slot: uitvoering met “hand aan de kraan”

Bij de uitvoering van de maatregelenpakketten adviseren wij u om de volle 3 beheerplanperioden te benutten. Voor de natuurmaatregelen is dat van belang omdat deze op de lange termijn effect hebben door de lange verlandingscyclus van veenmosrietland. Voor het treffen van bronmaatregelen bij landbouw en industrie is aansluiting op het investeringsritme van bedrijven nodig zodat optimaal gebruik gemaakt kan worden van innovaties. Door het op te zetten monitoringsprogramma aan te laten sluiten op de beheerplanperioden ontstaat de mogelijkheid om tijdig bij te sturen als de maatregelen en natuurdoelen niet het gewenste effect hebben.

Met dit advies hopen wij invulling te hebben gegeven aan uw opdracht.

Hoogachtend,
Jan Heijkoop
Michiel Houtzagers
Hans van Velsen.

Vergaderjaar 2011–2012

32 670

Voortgang Natura 2000

Nr. 44

MOTIE VAN DE LEDEN JACOBI EN VAN VELDHOVEN

Voorgesteld 8 maart 2012

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende, dat de aanwijzing van Natura 2000-gebieden allang had moeten geschieden;

constaterende, dat de regering de aanwijzing van 133 gebieden afhankelijk maakt van het oplossen van de stikstofproblematiek in zeventien gebieden;

constaterende, dat dit leidt tot onzekerheid in de gebieden die maar steeds niet worden aangewezen en waarvoor dus ook geen beheerplan kan worden vastgesteld;

verzoekt de regering haast te maken met de aanwijzing van in ieder geval de gebieden die geen duidelijke stikstofproblematiek kennen en ook met de aanwijzing van de overige gebieden haast te maken,

en gaat over tot de orde van de dag.

Jacobi
Van Veldhoven

Ministerie van Economische Zaken
t.a.v. mw. S.A.M. Dijkma, Staatssecretaris
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

datum 15 april 2013
uw brief/kenmerk -
registratienummer 13.08626
behandeld door Wilfred de Bruijn
betreft Verzoek van het college van B&W van de gemeente Nieuwkoop, mede namens B&W van Alphen aan den Rijn, Bodegraven-Reeuwijk, Kaag en Braassem en De Ronde Venen
bijlage(n) geen

Geachte staatssecretaris, geachte mevrouw Dijkma,

Aanleiding

Ons college van burgemeester en wethouders van de gemeente Nieuwkoop, mede namens de colleges van Alphen aan den Rijn, Bodegraven-Reeuwijk, Kaag en Braassem en De Ronde Venen, spreekt hierbij grote bezorgdheid uit over de recentelijk in de Tweede Kamer aangenomen motie Van Veldhoven c.s. waarin de regering (en daarmee in de eerste plaats de staatssecretaris) wordt verzocht de nog niet aangewezen Natura 2000-gebieden vóór de zomer (definitief) aan te wijzen.

De bovengenoemde gemeenten vallen geheel of gedeeltelijk binnen de invloedssfeer vanwege externe werking, specifiek vanwege stikstofdepositie (PAS-problematiek), van de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck (gebied 103). Hiervoor baseren wij ons op het onderzoeksrapport *'Economische effecten categorie 2 aanduiding Natura 2000 – gemeente Nieuwkoop en omliggende gemeenten'* dat in onze opdracht is uitgevoerd door EIM / Panteia. Dit onderzoek brengt de brede economische consequenties (productie, omzet, werkgelegenheid) gedurende een periode van vijf jaar van het 'worst case scenario' in beeld: de situatie wanneer een zone van 10 kilometer rondom dit Natura 2000-gebied als gevolg van categorie 2 volledig 'op slot' gaat, zonder uitzonderingsmogelijkheid bij vergunningverlening.

Onze bezorgdheid vloeit voort uit het feit dat het beheerplan in een afrondende fase is beland, maar waarin nog een aantal essentiële aanpassingen moeten worden doorgevoerd teneinde voor alle belanghebbenden duidelijkheid en (rechts)zekerheid te bewerkstelligen over de maatschappelijke, economische en ecologische consequenties van de Natura 2000-status van het gebied. Naar verwachting zal het beheerplan pas na de zomer gereed zijn.

Terugblik en achtergrond

De Nieuwkoopse Plassen en De Haeck zijn in september 2008 in ontwerp aangewezen. Direct hierna is op basis van het zgn. 'omkeringsbesluit' van de toenmalige minister van LNV, mevrouw Gerda Verburg, het beheerplantraject voor dit gebied opgestart. Het omkeringsbesluit had tot doel om het beheerplan de vereiste motivering van de haalbaarheid en betaalbaarheid van de in het ontwerpaanwijzingsbesluit gestelde instandhoudingsdoelen te laten vormen, en tevens het maatschappelijk draagvlak – vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid – te vergroten.

De wettelijke publicaties vindt u in het Elektronisch gemeenteblad. Abonneer u via www.nieuwkoop.nl

Gemeente Nieuwkoop

Telefoon: 14 0172

Bezoekadres:

Postadres:

Fax: 0172 574 802

Klant Contact Centrum, Teylersplein 1

Postbus 1

info@nieuwkoop.nl

2441 LE Nieuwveen

2460 AA Ter Aar

www.nieuwkoop.nl

Volg de gemeente op twitter: <https://twitter.com/gemnieuwkoop>

De provincie Zuid-Holland draagt verantwoordelijkheid voor het beheerplanproces. Het beheerplan dient uiteindelijk door provincie én rijk vastgesteld te worden. Inmiddels is een periode van ca. 4,5 jaar sinds de ontwerpaanwijzing verstreken. Zoals gezegd wordt het beheerplan momenteel afgerond, opnieuw en onverminderd in een intensief gebiedsproces waarin alle gebiedspartijen actief participeren en hun verantwoordelijkheid nemen. Het beoogde resultaat hiervan is een afgerond eindconcept, waarna provincie en rijk gezamenlijk besluiten over vrijgave als formeel ontwerpbesluit voor de zienswijzenfase.

Indringende oproep

De feitelijk zonder voorbehoud aangenomen motie miskent in ieder geval voor de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck de omvang en complexiteit van het beheerplan én het belang ervan in relatie tot het aanwijzingsbesluit. Wij wijzen u er nadrukkelijk op dat 'haastwerk' op basis van een feitelijk symbolische deadline een gebiedsproces van jaren, én de inzet en verantwoordelijkheid van een groot aantal intensief betrokken gebiedspartijen kan devalueren. Het gevaar dreigt dat hierdoor het beheerplan niet de gewenste kwaliteit, en de definitieve aanwijzing niet de vereiste onderbouwing verkrijgt. Bovendien zou op dat moment alsnog een aanzienlijk deel van het in de loop der jaren opgebouwde maatschappelijke draagvlak wegvallen.

Nadrukkelijk roepen wij u op om alle betrokken gebiedspartijen voldoende tijd te gunnen om de laatste stappen in het gebiedsproces op een juiste wijze te kunnen doorlopen, en de kwaliteit van het afgeronde (concept-)beheerplan – en daarmee van de vereiste motivering – leidend te laten zijn voor het moment waarop de definitieve aanwijzing voor dit gebied kan plaatsvinden.

Wij zien met vertrouwen en grote belangstelling uit naar uw spoedige reactie op dit schrijven, en gaan ervan uit u hiermee voor dit moment voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Nieuwkoop

Mr. G.G.G. Sloopers
secretaris

F. Buijserd
burgemeester

Vergaderjaar 2012-2013

---

33 037

Mestbeleid

Nr. 62

MOTIE VAN HET LID GEURTS C.S.

Voorgesteld 24 april 2013

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

---

verzoekt de regering voor de gebieden waar discussie is over haalbaarheid en betaalbaarheid pas tot aanwijzing over te gaan als haalbaarheid en betaalbaarheid gegarandeerd is.

en gaat over tot de orde van de dag.

Geurts

Dijkgraaf

Dik-Faber

Bijlage 9

(aanvullende toelichting op RIB over Beheerplan Natura 2000-gebied etc.)

Opbouw van de doelstellingen en systematiek van het beheerplan

Het beeld dat uit het beheerplan naar voren komt, komt in grote lijnen overeen met de informatie die reeds bekend was uit het aanwijzingsbesluit en het gebiedsproces waar ook de gemeente bij betrokken is geweest. Aangezien het beheerplan een nadere uitwerking is van het aanwijzingsbesluit was dit ook te verwachten. Dit betekent echter niet dat er geen kritische punten in het beheerplan zitten.

In de eerste beheerplanperiode staat behoud en stoppen van achteruitgang van de natuurwaarden centraal. Met het maatregelenpakket in het beheerplan is, volgens de provincie, de overleving en daarmee behoud van veenmosrietland gegarandeerd en is uitbreiding op termijn mogelijk. Geconcludeerd wordt door de provincie dat uit de PAS een aantal maatregelen volgt die er samen toe leiden dat significant negatieve effecten als gevolg van stikstofdepositie door huidige beheer en gebruik kunnen worden uitgesloten. In het beheerplan (hfst. 4) staat de visie op de uitwerking van de doelen in ruimte en tijd. Ook wordt in het beheerplan (hfst. 8. sociaal economische gevolgen) de conclusie getrokken dat voor de Nieuwkoopse Plassen en de Haeck de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen gerealiseerd kunnen worden zonder ongewenst (grote) sociaaleconomische consequenties.

Een belangrijk punt uit het onderdeel 'visie' van het beheerplan voor gemeente Woerden is de beoogde uitbreiding van het oppervlakte veenmosrietland en blauwgrasland. In de instandhoudingsdoelstellingen uit het aanwijzingsbesluit stond de uitbreiding oppervlakte en verbetering van kwaliteit van blauwgraslanden en uitbreiding oppervlakte en verbetering van kwaliteit van veenmosrietland (tabel 3.1, p. 12 beheerplan) al vermeld, maar de uitwerking was nog niet bekend.

Bij de uitwerking in ruimte en tijd worden potenties binnen het gebied voor uitbreiding en verbetering in beeld gebracht. Dit betekent dat hier ook een aanzet wordt gegeven voor uitbreidings- en/of verbeteropgaven, waarvoor niet in deze eerste beheerplanperiode maatregelen worden genomen. De basis voor het opstellen van de visie ligt bij het invulling geven geformuleerde kernopgaven. De kernopgaven voor de Nieuwkoopse Plassen en de Haeck zijn:

1. Evenwichtig systeem: nastreven van meer evenwichtig systeem (waterkwaliteit, -kwantiteit en hydromorfologie);
2. Compleetheid in ruimte en tijd: alle successiestadia laagveenverlandings in ruimte en tijd vertegenwoordigd in samenstelling met gemeenschappen van open water;
3. Overjarig riet: herstel grote oppervlakken/brede zones overjarig (water)riet, door herstel natuurlijke peildynamiek en tegengaan verdroging voor rietmoerasvogels;
4. Vochtige graslanden: herstel inundatie, behoud en nieuwvorming blauwgraslanden.

De instandhoudingsdoelstellingen vormen de opgaven voor het Natura 2000-netwerk, die betrekking kunnen hebben op een meer adequaat (natuur)beheer en/of het beter op orde krijgen van de ecologische vereisten. De essentie zit niet in een aanpak gericht op specifieke habitattypen en individuele soorten, maar op een aanpak gericht op hun onderlinge samenhang. Natuurherstelmaatregelen gericht op de kernopgaven zijn dus automatisch relevant en positief voor soorten en habitattypen die onder de verschillende kernopgaven vallen of hier op meeliften. Uit een uitgevoerde quickscan blijkt dat voor het realiseren van de eerste twee kernopgaven en de daar onder vallende of meeliftende instandhoudingsdoelstellingen in de komende beheerplanperiode al maatregelen genomen moeten worden. Tevens geldt dat wanneer deze maatregelen worden genomen er geen instandhoudingsdoelstellingen met een sense of urgency resteren waarvoor dan nog aanvullende maatregelen nodig zouden zijn.

Habitattypen Blauwgrasland en Veenmosrietland

Blauwgrasland komt vooral voor in de schraallanden langs de Meije en is daar deels goed ontwikkeld. In de Haeck komt het type verspreid over zeer kleine oppervlakken voor langs de randen. De totale oppervlakte blauwgrasland is ruim 15 ha. Het grootste deel van het blauwgrasland is matig ontwikkeld. Verbetering van de kwaliteit van bestaande blauwgraslanden kan plaatsvinden door gericht beheer en

inrichting in de schraallanden lang de Meije. Ook kan uitbreiding plaatsvinden in de Haeck.

Realisatie van de kernopgave vochtige graslanden kan in eerste instantie gevonden worden op de percelen Hazenleger van Natuurmonumenten in de Meijegraslanden. Voortzetting hier van het huidige beheer en de lokale inrichtingsmaatregel plaggen, lijken voldoende om blauwgrasland te ontwikkelen. Ook de maatregelen voor het verbeteren van de waterkwaliteit en de verandering van agrarisch gebruik naar agrarisch gebruik met beperkingen op de percelen van Natuurmonumenten binnen de Meijegraslanden kan bijdragen aan de uitbreiding van blauwgrasland.

Veenmosrietland vormt een stadium in de verlanding vanuit open water. Het bestaat uit relatief open, soortenrijk rietland met een rijke mosbegroeiing en veel paddenstoelen. Veenmosrietland komt voor onder voedselarme omstandigheden en is zeer gevoelig voor verzuring en eutrofiëring door stikstofdepositie. De grootste oppervakken veenmosrietland worden aangetroffen in het oostelijke en centrale deel van het plassen- en moerasgebied en in de Haeck. In de Schraallanden langs de Meije komt het type in mozaïek voor met blauwgraslandvegetaties.

In het gebied zijn ook mogelijkheden om de oppervlakte veenmosrietland te vergroten door het graven van nieuwe petgaten en (diep) plaggen van kansrijke locaties. Deze locaties liggen op eigendommen van Natuurmonumenten in de Meijegraslanden op locaties waar nu grasland aanwezig is. De beste mogelijkheden liggen echter in het graven van nieuwe petgaten. Dit zorgt voor het starten van nieuwe verlanding, waarbij door successie ook nieuwe veenmosrietlanden zullen ontwikkelen. Door het hele gebied kan de kwaliteit van de bestaande veenmosrietlanden verbeteren door gerichte beheermaatregelen (ondiep plaggen) en afspraken over stoppen van spuiten, sluikbranden en mostrekken. De ontwikkeling van veenmosrietlanden kan in een deel van de Meijegraslanden op gang gebracht worden door het opbrengen van veen dat uit de te graven petgaten vrijkomt. Door invulling te geven aan de kernopgave 4.09 (compleetheid in ruimte en tijd) door het graven van petgaten en plaggen van kansrijke locaties is een uitbreiding in oppervlak van veenmosrietlanden mogelijk. In kwalitatieve zin is een verbetering mogelijk door gericht beheer en afspraken m.b.t. de huidige veenmosrietlanden in het gebied.

Uit een eerste analyse bleek dat het behoud van veenmosrietland ook met de voorgestelde maatregelen niet gegarandeerd kon worden. Dit heeft geleid tot twee nadere onderzoeken. Daarin werd nogmaals bevestigd dat stikstofdepositie inderdaad een belangrijk knelpunt vormt. Daarnaast is het pakket effectgerichte maatregelen zodanig uitgewerkt dat het zowel maatregelen bevat die zich richten op nieuwgroei op de lange termijn als op behoud op de korte en middellange termijn. Het gaat dan zowel om het aspect oppervlak als om het aspect kwaliteit. De verwachte depositiewaarde is 295 mol N/ha/jaar te hoog (1295 werkelijk t.o.v. 1000 maximaal toelaatbaar). Het maatregelenpakket bevat dan ook een maatregel om het effect van dit 'depositiegat' weg te nemen, zodat de gevolgen van de te hoge depositie worden gecompenseerd.

Het risico verbonden aan de aanwezigheid van veenmosrietland, is dat bij overschrijding van de maximaal toelaatbare stikstofbelasting, leidend tot het niet behalen van de gestelde doelen, het gebied wordt gecategoriseerd als categorie 2. Dit betekent dat de 'potentiële ontwikkelruimte' (toename stikstofdepositie als gevolg van uitbreiding van economische bedrijvigheid, ofwel 'stikstofsaldo') nog niet vrijgegeven kan worden omdat, gezien de daling van depositie én de ecologische herstelmaatregelen, de duurzame staat van instandhouding onvoldoende geborgd is. In dat geval gaat het gebied, inclusief een invloedssfeer (voor uitstoot van ammoniak) van 10 kilometer eromheen 'op slot'. Er is dan geen enkele uitbreiding mogelijk van bedrijvigheid en activiteiten (zowel voor agrarische als niet-agrarische bedrijvigheid, maar ook recreatie, infrastructuur e.d.), indien dit leidt tot een verhoging van de stikstofdepositie. Dit vormt in potentie een bedreiging voor economische bedrijvigheid en ontwikkeling in Woerden en tevens in andere omliggende gemeenten.

Haalbaarheid en betaalbaarheid van het beheerplan

Naast helderheid ten aanzien van de uitbreiding van habitattypen moet ook de financiering voor het maatregelenpakket in de eerste beheerplanperiode duidelijk worden gemaakt. Stelregel bij het opstellen van het beheerplan was 'haalbaar en betaalbaar'. Echter, paragraaf 5.3 en 5.4 die de financiering van de maatregelen en de totaalkosten van de eerste planperiode moeten behandelen, zijn opgenomen als PM. Zonder deze informatie is geen inzicht te krijgen in de financiële haalbaarheid van het beheerplan. In het ergste geval - als de Raad van State oordeelt dat de financiële

onderbouwing onvoldoende is om de uitvoering van het maatregelenpakket te garanderen - kan het gebied weer categorie 2 worden. De provincie Zuid-Holland heeft in gesprekken aangegeven dat, ondanks het ontbreken van de paragraaf, er wel (zicht op) financiële dekking is. Belangengroepen, waaronder LTO, hebben forse kritiek geuit op het ontbreken van een gedegen financiële onderbouwing.

De toetsing van het huidige gebruik – waaronder de agrarische activiteiten - en de conclusie dat dit kan worden voortgezet, is afhankelijk van de voorwaarde van uitvoering van de maatregelen. Natuurbeheer- en natuurherstelmaatregelen moeten namelijk daadwerkelijk genomen worden om de vormen van huidig gebruik en beheer onverkort doorgang te kunnen laten vinden. Mocht de financiële onderbouwing na juridische toetsing als onvoldoende worden beschouwd, dan is niet slechts vergunningverlening onmogelijk, ook de voortzetting van het huidige gebruik komt dan mogelijk ter discussie te staan.

Een kanttekening die nog kan worden geplaatst is dat voortzetting van agrarische bedrijfsvoering in individuele gevallen niet altijd gunstig is. Dit punt wordt eigenlijk nooit genoemd, maar er zullen ondernemers zijn die blij zijn als ze op een verantwoorde manier hun bedrijf kunnen beëindigen, bijvoorbeeld in economisch knellende situaties / economisch zwakke bedrijven.

Interim-periode en inwerkingtreding Definitieve PAS

Het gat tussen de huidige depositie en de vanuit natuur gewenste depositie is volgens ecologen nog steeds groot. Daarmee is er op dit moment sprake van een impasse in de vergunningverlening (natuurbeschermingswet) en een deel van het beheerplanproces. De DPAS moet deze impasse doorbreken, maar is nog niet in werking. De datum voor inwerkingtreding is 1 januari 2014. Het ministerie heeft recent extra inspanningen aangekondigd om deze datum te halen. De PAS vormt de basis voor de noodzakelijke maatregelen voor de te hoge stikstofdepositie als gevolg van diverse emissies.

Voor de provincie Utrecht geldt dat er aan de hand van een melding op grond van de Verordening veehouderij, stikstof en Natura 2000 en de Beleidsregel veehouderij, stikstof en beschermde natuurmonumenten (eventueel met salderingsverzoek) een besluit wordt genomen. Dit is de zogenaamde 'stikstofdepositiebank'. De provincie Zuid Holland werkt met een systeem waarin agrariërs zelf stikstofrechten voor geplande uitbreiding moeten verwerven binnen de provincie. De huidige situatie leidt tot rechtsongelijkheid tussen bedrijven in de provincie Utrecht en bedrijven in provincie Zuid-Holland. De systematiek binnen de DPAS wordt straks leidend. De huidige provinciale verschillen in aanpak, het ontbreken van saldo in de depositiebank, vragen over juridisch houdbare vergunningen en onduidelijkheid over inhoud en inwerkingtreding van DPAS geven voor bedrijven op dit moment grote onzekerheid.

Het is van groot belang dat de provincies samenwerken aan een zo simpel mogelijke vergunningsystematiek onder de PAS. Het is zeer schadelijk voor het proces als de situatie blijft voortbestaan waarin niet duidelijk is hoe een juridisch houdbare omgevingsvergunning verleend moet worden. Dit is één van de hoofddoelen van de PAS en DPAS, maar ondernemers kunnen niet tot 2014 wachten op duidelijkheid.